

Lunds Universitet
Statsvetenskapliga institutionen
Handledare: Mikael Sundström

STVA22
VT2016

Nyckeln till rättvisa?

*En multimodal studie om antikorrptionskommissionen CICIG:s
inverkan på det guatemalanska rättssystemets legitimitet*

Nicolas Rodríguez Bolin & Olle Andersson

Abstract

Nyckeln till rättvisa?

Denna studie ämnar att utöka den befintliga kunskapsbasen om förutsättningarna för svaga staters utveckling, med särskilt fokus på hur legitimitet kan skapas. Undersökningen tar sin utgångspunkt i Guatemala, som 2006 beslutade om inrättandet av den Internationella kommissionen mot straffrihet (CICIG) i samverkan med FN. CICIG har haft som främsta uppgift att stärka det guatemalanska judiciella systemets kapacitet i syfte att utreda kriminella nätverk inom statsapparaten samt motverka korruption och straffrihet. Dess övergripande mål är att stärka rättsäkerheten i landet. Kommissionen antar formellt skepnaden av en internationell organisation men verkar inom ramen för guatemalansk lag. Denna hybrida organisationsform kan därmed sägas representera ett nytt grepp i det internationella samfundets strävan att underblåsa svaga staters utveckling, kring vilken det följaktligen föreligger ett såväl inom- som utomvetenskapligt kunskapsintresse.

Undersökningen avgränsar sig till att utröna huruvida det guatemalanska judiciella systemet åtnjuter högre legitimitet idag än vid tidpunkten för CICIG:s inrättande. Detta studeras genom en polyfonidrivna ansats där olika analytiska infallsvinklar kombineras för att ge ökad tillförlitlighet till våra resultat. Å ena sidan undersöks legitimiteten utifrån en rad normativa kriterier, å andra sidan utifrån subjektiva dimensioner. Härigenom avser vi att pröva huruvida vår empiriska undersökning ger stöd åt gängse teorier om förutsättningarna för legitimitetskapande. Resultaten vittnar om skarpa kontraster mellan det judiciella systemets olika instanser och att dessa utifrån vissa legitimitetsdimensioner har visat prov på framsteg, dock inte i andra. Den generella slutsatsen är att utflödesfaktorer, snarare än inflödesaspekter verkar vara mest avgörande för de judiciella institutionernas legitimitet.

Nyckelord: *Guatemala, CICIG, legitimitet, korruption, rättssäkerhet, utveckling*

Antal ord exklusive bilagor: 9794

Tack!

Till vår handledare Mikael Sundström för givande vägledning under arbetets gång.

Arbetet kring denna studie har till lika stora delar utförts av båda författarna.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund och problemformulering.....	5
1.2 Syfte och frågeställningar.....	7
1.2 Avgränsningar.....	7
2. Tidigare forskning och teori	8
2.1 Vad är legitimitet?.....	8
2.2 Hur skapas och förloras legitimitet?.....	9
2.3 Legitimitet och utveckling.....	11
2.4 Mediers makt över tanken.....	13
3. Metod	14
3.1 Vetenskapsteoretiska utgångspunkter och forskningsdesign.....	14
3.2 Att mäta legitimitet.....	15
3.2.1 Operationalisering.....	16
3.3 Material, metod och tillvägagångssätt.....	17
3.3.1 Den normativa infallsvinkeln.....	17
3.3.2 Den subjektiva infallsvinkeln.....	17
3.3.3 Den statistiska infallsvinkeln.....	19
4. Analys	20
4.1 Den normativa infallsvinkeln.....	20
4.2 Den subjektiva infallsvinkeln.....	23
4.2.1 Medierapportering från 2006/2007.....	24
4.2.3 Medierapportering från 2016.....	26
4.3 Syntetiserande analys.....	27
4.4 Den statistiska infallsvinkeln.....	29
5. Slutdiskussion	32
5.1 Slutsatser och reflektioner.....	32
5.2 Förslag på framtida forskning.....	33
6. Källförteckning	34
6.1 Primärkällor.....	34
6.2 Sekundärkällor.....	36
Appendix	41
Appendix 1: Om Guatemala och CICIG.....	41
Appendix 2: Guatemalas judiciella system.....	43
Appendix 3: LAPOP-statistik.....	44
Appendix 4: Kodningsexempel.....	45

1. Inledning

1.1 Bakgrund och problemformulering

NÄR FREDSAVTALEN i Guatemala slöts 1996 efter ett utdraget inbördeskrig hoppades många att det skulle utgöra startskottet för en utveckling mot ökad social och politisk stabilitet (Council on Hemispheric Affairs, 2011, 10 maj). Liket andra postkonflikt-områden brottas landet emellertid alltjämt med en besvärlig säkerhetssituation, svaga institutioner och bristande rättssäkerhet (ibid.). Problematiken bottnar delvis att paramilitära grupper från den tidigare diktaturen, i stället för att upplösas i krigets svallvågor, lyckades infiltrera landets institutioner för att bedriva illegala affärsrörelser och i samma slag garantera sig själva straffrihet (Washington Office on Latin America [WOLA], 2015). I tät förbindelse med den organiserade brottsligheten har dessa nätverk medelst korrupktion, hot och våld sammantaget bidragit till att underminera rättsstaten (ibid.).

Det var mot denna bakgrund som Guatemalas regering, med understöd av FN, tog initiativ till inrättandet av den *Internationella kommissionen mot straffrihet i Guatemala* (CICIG) 2006. CICIG har som främsta uppgift att stödja inhemska myndigheter i utredandet och åtalandet av de nyss nämnda illegala nätverken, samt att föreslå institutionella reformer i syfte att motarbeta desamma (CICIG, u.å.). Kommissionens övergripande mål är att stärka rättssäkerheten i landet (ibid.). Följaktligen har dess insatser i huvudsak riktat sig mot Guatemalas judiciella och polisiära system (WOLA, 2015). Genom att utbilda inhemska åklagare, bidra med extern expertis samt tillhandahålla nödvändig utredningsteknisk utrustning har CICIG:s ambition varit att stärka det judiciella systemet så att det på sikt kan verka utan externt stöd (ibid.).

Utöver dess kapacitetsbyggande funktion har CICIG mandat att starta egna utredningar, agera som komplementär åklagare i domstolar, föreslå institutionella reformer, men också att åberopa disciplinära åtgärder mot samarbetsovilliga tjänstemän (WOLA, 2015). Det är just dess relativa självständighet i förhållande till den inhemska statsapparaten som ger oss anledning att betrakta CICIG som ett *sui generis* jämfört med tidigare internationella rättssäkerhetsstärkande initiativ (ibid.).

Formellt antar kommissionen skepnaden av en internationell organisation, men verkar inom ramen för Guatemalas rättssystem och lagstiftning. På ett utomvetenskapligt plan föreligger därför ett kunskapsintresse kring huruvida hybridmodeller à la CICIG kan utgöra ett effektivt verktyg i det internationella samfundets strävan att stärka svaga stater och i förlängningen underblåsa social, politisk och ekonomisk utveckling (Boström & Uhrwing, 1999).

En snabb överblick av CICIG:s resultat efter dess snart tioåriga existens ger oss inga vattentäta svar om dess framgångsgrad. I en utvärderande rapport från WOLA (2015) konstateras bland annat att CICIG:s genomslagskraft är starkt avhängig de nationella motparternas samarbetsvilja. Att endast en handfull av kommissionens reformförslag har baxats igenom i kongressen får sägas återspegla denna begränsning (ibid.). Samtidigt har CICIG, i tät samverkan med landets judiciella institutioner, legat bakom flera emblematiska avslöjanden om korruption på högsta politiska nivå (se appendix 1 för en detaljerad redogörelse).

Å ena sidan kan man tänka sig att ovanstående scenario har bidragit till att befästa bilden av den guatemalanska statsapparaten som genomkorrupt. Å andra sidan kan man föreställa sig att CICIG och det judiciella systemets gemensamma framgångar har sänt ut signaler om att en utveckling mot ett mer rättssäkert Guatemala faktiskt är möjlig. Frågan är om detta i så fall har bidragit till att stärka det guatemalanska rättsväsendets *legitimitet*, det vill säga att dess maktutövande äger en allmän acceptans bland olika samhällsaktörer (Tyler, 2006). Det är i denna “nyfikna gåta” vår studie tar sin utgångspunkt och som vi avser att undersöka teoretiskt (Bjereld, Demker & Hinnfors, 2009).

I denna vår strävan tar vi avstamp i tidigare forskning om hur legitimitet kan skapas. En central debatt härvidlag handlar om huruvida legitimitet huvudsakligen skapas på politikens inflödes- eller utflödessida (Goodwin-Gill, 2006). Företrädarna för den förstnämnda linjen betonar den legitimitetsskapande vikten av medborgerligt inflytande i att utforma politikens innehåll. Rothstein (2010), som företräder den senare linjen, menar tvärtom att legitimitet främst genereras genom att lagar och regler implementeras opartiskt av den offentliga förvaltningen. Genom att återknytta till de båda perspektiven under studiens gång avser vi att pröva deras relativa förklaringskraft i relation till eventuella förändringar i det guatemalanska judiciella systemets legitimitet. Här återspeglas undersökningens teoriprovande ansats (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2012). Undersökningens teorikonsumerande ambition återfinns i att vi med hjälp av relevant teori (se avsnitt 2) avser att sätta studiens resultat i ett bredare teoretiskt sammanhang och därmed bidra till utvecklings- och legitimitetsforskningens kumulativitet (Bjereld, Demker & Hinnfors, 1999).

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka huruvida det guatemalanska judiciella systemet åtnjuter högre legitimitet idag än vid tidpunkten för CICIG:s inrättande. Därigenom avser vi att pröva befintliga teorier om villkoren för legitimitetsskapande samt att utöka kunskapsbasen om förutsättningarna för svaga staters utveckling. Sammantaget mynnar detta ut i följande frågeställningar:

- Hur kan vi med utgångspunkt i befintliga teorier om förutsättningarna för legitimitetsskapande förstå eventuella förändringar i det guatemalanska judiciella systemets legitimitet alltsedan CICIG:s inrättande?
- Vilken relativ förklaringskraft har teorier om inflödes- respektive utflödeslegitimitet i relation till eventuella förändringar i det guatemalanska judiciella systemets legitimitet?
- I vilken utsträckning och i vilka avseenden kan eventuella förändringar i det guatemalanska judiciella systemets legitimitet härledas till inrättandet av CICIG?

1.2 Definitioner

“Det judiciella systemet” är ett mångtydigt begrepp. I appendix 2 specificeras därför de guatemalanska judiciella institutioner som åsyftas i denna studie (República de Guatemala, u.å.).

2. Tidigare forskning och teori

I det inledande avsnittet touchade vi legitimitetsbegreppet ytligt. Här är vår ambition att problematisera dess teoretiska innebörd i syfte att tydliggöra vad vi faktiskt avser att mäta. Vidare redogör vi för tidigare forskning om hur legitimitet kan skapas - men också undergrävas. Detta behandlas inledningsvis på en tämligen hög teoretisk abstraktionsnivå, varefter fokus förflyttas mot empirinära studier om tidigare rättssäkerhetsstärkande internationella initiativ. Här är tanken att, i linje med vårt syfte (se punkt 1.2), förtydliga hur vår studie bidrar till den befintliga forskningsdiskursens kumulativitet. Avslutningsvis redogörs kort för den medieteorin som ligger till grund för den senare analysen.

2.1 Vad är legitimitet?

Hur är människans hierarkiska samhällen möjliga? Och varför lyds order, lagar och regler? I *Carrots, Sticks and Sermons* föreslår statsvetaren Evert Vedung (1998) att denna ordningens gåta kan förklaras med utgångspunkt i tre av politikens styrmedel:

- *Morot*
Att skapa incitament för människor att agera i linje med en föreskrift.
- *Piska*
Att förmå människor att lyda en föreskrift genom hot om bestraffning om så inte sker.
- *Predikan*
Att skapa föreställningar om att det är riktigt och rätt att lyda en föreskrift.

Det sistnämnda, idérelaterade, skälet till efterlevnad handlar i grunden om legitimitet. För i Tylers (2006) ögon är en politisk ordning legitim just när det råder en allmän uppfattning bland systemets medlemmar att statens rätt att utföra sina nyckelkompetenser (d.v.s. tvångsmakt och skatteindrivning) är acceptabel. Att upprätthålla dylika föreställningar antas i sin tur vara ett både billigare och mer effektivt styrmedel än piskor och morötter, därav David Humes (1711-1776) reflektion om legitimitet som “[...] the easiness with which the many are governed by the few.” (Hume, 1779). Gemensamt för ovanstående synsätt är att olika samhällsaktörers *perceptioner* av statsmakten anses vara av betydelse och kan därför knytas till vad Teorell (2010) kallar *subjektiv legitimitet*.

I bjärt kontrast till detta står det *normativa legitimitetsperspektivet* (Teorell, 2010). Här är utgångspunkten att graden av legitimitet kan avgöras på grundval av en uppsättning kriterier över hur det politiska systemet **borde** fungera (se vidare i avsnitt 3.1). Oavsett vilket av ovanstående perspektiv vi väljer att studera är det av vikt att precisera dels *vad* som ska åtnjuta legitimitet (t.ex. den politiska regimen som helhet eller enbart exekutivmakten) samt *vems/vilkas* legitimitetsföreställningar som avses (t.ex. “folkets” eller det internationella samfundets) (Weatherford, 1992). I metodavsnittet (se punkt 3.1) redogörs närmare för hur vår studie förhåller sig till dessa distinktioner.

Innan vi går vidare vill vi också ställa en till synes trivial, men icke desto mindre relevant fråga: varför är legitimitet viktigt? Svaret varierar troligtvis beroende på hur vi ser på statens roll. Utifrån en minimalistisk statssyn kan legitimitet ses som ett rekvisit för att de styrda ska acceptera statens elementära funktioner, såsom dess våldsmonopol (Lewin, 2015). Men i linje med Rothstein (2011) går det också att föreställa sig en stat som går bortom sina “grundkompetenser” för att underblåsa ekonomisk utveckling, välstånd och social trygghet. Ett sådant utvidgat socialt kontrakt förutsätter emellertid ett ökat tagande (i form av skatteinsamling) från statens sida, vilket rimligtvis också belägger den med högre krav på att uppfattas som legitim (ibid.). Det leder oss in på frågan om hur legitimitet kan skapas - men också undergrävas.

2.2 Hur skapas och förloras legitimitet?

En användbar uppdelning när vi talar om legitimitetens ursprung är den mellan politikens inflödes- respektive utflödessida (Rothstein, 2010). Det förstnämnda har att göra med politikens formella funktionssätt; principerna enligt vilka tillträdet till offentlig makt avgörs och hur denna makt skall utövas. Det senare handlar om hur politiska beslut implementeras i praktiken, men också hur dessa konkret tar sig uttryck (ibid.). Ett inom litteraturen förhärskande antagande är att fria och demokratiska val utgör den främsta källan till legitimitet (Goodwin-Gill, 2006). Tanken är att principen om politisk jämlikhet, i kombination med inflödesmekanismer såsom transparens, rätten att kandidera samt yttrande- och organisationsfrihet, utgör kanaler för de styrda att påverka politikens utformning, vilket *i sig* skänker legitimitet åt den rådande ordningen (Dahl, 1956; O’Donnell, 2007).

Inflödessidans legitimitetsskapande betydelse har dock kommit att ifrågasättas på senare tid, inte minst av den svenske statsvetaren Bo Rothstein (2011). Rothstein medger visserligen att inflödesmekanismerna spelar en viktig roll för att legitimera de politiska spelreglernas formella utformning. Han argumenterar emellertid för att samma regler är av föga betydelse om de i slutändan inte verkställs opartiskt

och neutralt i linje med rådande lagstiftning (ibid.). Denna idé hämtar otvivelaktigt sin inspiration från byråkratiteorins förgrundsgestalt Max Webers *legalbyråkratiska* modell över den ideala förvaltningens funktionssätt. Weber (1946) menade att en offentlig förvaltning under styrning av professionellt tillsatta tjänstemän som opartiskt och sakligt implementerade rådande lagar och regler skulle motverka godtyckliga beslut och i förlängningen generera legitimitet (ibid.).

Kopplingen mellan den legalbyråkratiska idealtypen och *rättssäkerhet* - det CIGIG har som främsta mål att stärka - är iögonfallande. Vi förstår rättssäkerhet som [...] en uppsättning stabila politiska regler som appliceras opartiskt på alla medborgare [*vår översättning*].” i linje med Weingast (1997: 245). Som vi ser är *opartiskhet* den återkommande gemensamma nämnaren. Det innebär att inga andra omständigheter än vad lagen stipulerar (t.ex. en medborgares personliga egenskaper) ska tas i beaktning när tjänstemän fattar beslut i en sak (Strömberg, 2000). Kritiken som har riktats mot detta weberianska ideal är att en modern byråkrati kräver flexibilitet och att tjänstemän strikt styrda av opartiskhetsprincipen därför riskerar att bli okänsliga inför verklighetens komplexiteter (Olsen, 2006). Vi ansluter oss ändå till linjen att opartiskhet utgör ett principiellt viktigt rättesnöre ur legitimitetssynpunkt. Ibland benämns denna utflödesdimension i termer av *proceduriell rättvisa* (Tyler, 1994). Detta är dock inte att förväxla med *klassisk proceduralism*, som har mer att göra med politikens inflödessida (May, 1952).

Så hur förloras legitimitet? Ur ett inflödosperspektiv kan legitimiteten äventyras om medborgares möjligheter till politiskt inflytande undermineras (Dahl, 1956). Det behöver dock inte enbart härledas till konstitutionella brister, såsom att principen om politisk jämlikhet inte stipuleras i lagen (Lafont, 2012). Brott mot de formella spelreglerna om hur makt distribueras och offentliga ämbeten tillsätts kan också tas till intäkt som inflödeslegitimitetsbrister (ibid.). Detta har naturligtvis att göra med *korruption*, det vill säga missbruk av förtroendeställning för egen vinning (Transparency International, u.å.). Just eftersom det innebär ett avsteg från principen om opartiskhet kan graden av korruption, enligt Teorell (2010), ses som ett indirekt mått på politiska institutioners legitimitet.

Som Rothstein (2011) konstaterar behöver bristande legitimitet emellertid inte nödvändigtvis bero på korruption. Det kan lika gärna härledas till defekter i den offentliga förvaltningens *effektivitet* - en annan central utflödesdimension (Shah, 2005). I relation till effektivitetsbegreppet skiljer Shah (2005) på s.k. *government responsiveness* (att förvaltningen gör “rätt” saker) och *efficiency* (att saker görs på “rätt” sätt).

De normativa utflödeslegitimitetskomponenterna proceduriell rättvisa och effektivitet är centrala för vår studie eftersom CICIG främst arbetar med att stärka det judiciella systemet på båda dessa punkter (se avsnitt 1.1). Medan det förstnämnda, som namnet vittnar om, handlar om själva implementeringsprocessen, anknyter det senare till konkreta outputs. Givet studiens teoriprovande syfte (se punkt 1.2) kommer vi även att ha inflödeslegitimitetsaspekter i åtanke. Vi vill understryka att dessa är långt ifrån de enda legitimitetsdimensioner som litteraturen ger vid handen. Bland annat är det vanligt att så kallad *distributiv rättvisa* inkluderas som kriterium i olika legitimitetsmodeller (Tyler, 2006). Detta bygger på normativa, rawlsianska tankegångar om att en politisk regim som tillåter långtgående ekonomisk ojämlikhet svårligen kan betraktas som fullt legitim (Gutnam, 1980). Vi kommer emellertid inte ägna denna dimension någon större uppmärksamhet eftersom CICIG inte direkt påverkar Guatemalas fördelningspolitik.

2.3 Legitimitet och utveckling

Begreppet *god samhällsstyrning* (eng. *good governance*) har under de senaste decennierna blivit ett centralt ledord i internationella bistånds- och utvecklingsorganisationers vokabulär (Jönsson, Jerneck & Arvidsson, 2011). Att jämföra med de normativa legitimitetsdimensioner som redogjorts för i avsnitt 2.2 bygger *The Good Governance Agenda* på antagandet att statlig effektivitet, korruptionsbekämpning, fungerande rättssystem och transparens m.m. i förlängningen kan underblåsa social, politisk och inte minst ekonomisk utveckling i svaga stater (ibid.). Det är inom ramen för denna diskurs som det har argumenterats för att antikorrupsionsbyråer (ACA:s) kan utgöra ett effektivt institutionellt verktyg i strävan att nå de nyss nämnda målen (Tamyalew, 2010). En central internationell aktör i kampen mot korruption är *Transparency International* (u.å.), som på följande vis klargör sin syn på korruptionsbekämpning:

We [...] know that corruption can't be rooted out in one big sweep. Rather, fighting it is a step-by-step, project-by-project process.

Transparency Internationals "inkrementella" hållning går igen hos flera internationella organisationer, däribland FN och Världsbanken (Rothstein, 2011: 64). Tankegången är att stora förändringar kräver små steg och att antikorrupsionsbyråer därmed kan fungera som en initial katalysator, inte minst för att entusiasmera den allmänna opinionen (ibid.). Empirinära forskning visar emellertid att angreppssättet har varit tämligen ineffektivt i praktiken. Meagher (2005) pekar bland annat på att byråer av detta slag är starkt beroende av inhemska institutioners samarbetsvilja. I en överlag genomkorrupt miljö riskerar antikorrupsionsbyråers insatser därmed att bli i det närmaste verkningslösa (ibid.).

Det är delvis mot denna bakgrund som Larry Diamond (2007) menar på att framgångsrika antikorrupsionsinsatser kräver en revolutionär och genomgripande förändring av partikularistiska praktiker. Resonemanget bygger på att aktörer i ett samhälle genomsyrat av korruption själva tenderar att delta i det "korrupta spelet" till följd av att "alla andra" förväntas göra detsamma (Della Porta & Vannucci, 1999). Det centrala blir därför att på bred front ändra djupt rotade korrupsionsnormer – såväl hos politiska institutioner som bland medborgarna. I relation till detta blir *tillit* ett centralt begrepp. Ur ett legitimitetsperspektiv betonar Tyler & Huo (2002) bland annat vikten av att medborgare hyser tillit till de politiska institutionerna. Det bör dock nämnas att låga tillitshalter inte nödvändigtvis behöver vara en indikator på bristande legitimitet. Som Warren (1999) konstaterar kan det lika gärna vara ett exempel på en "sund" skepsis mot samhällets makthavare (jfr *motdemokrati*, Rosanvallon, 2008).

Vår utgångspunkt är ändå att tillit, såväl mellanmedborgerlig som politisk, är en viktig ingrediens för att stävja utbredda korrupsionsmönster och därmed indirekt stärka statsapparaten legitimitet. Men hur skapas tillit? Här kan vi inte undgå att nämna statsvetaren Robert Putnams (1996) forskning om det *sociala kapitalet*. Putnams (1996) centrala slutsats är att tillit till de politiska institutionerna i grunden emanerar ur hög mellanmedborgerlig tillit, vilket i sin tur underblåses av ett livskraftigt civilsamhälle (ibid.). Rothstein & Kumlin (2001), å andra sidan, argumenterar för det omvända: att välfungerande politiska institutioner smittar av sig på den sociala tilliten. Det är delvis mot den premissen som Rothstein (2011) företräder linjen att kampen mot korruption bör ta sin början i reformationen av statliga institutioner. Han menar dock att riktade insatser mot enskilda förvaltningsenheter (m.a.o. i stil med CICIG) är relativt verkningslösa. I likhet med Diamond (2007) förespråkar Rothstein i stället en s.k. *Big Bang*-approach. Strategin går ut på att förändra tillräckligt många institutioners korrupta praktiker tills man når en *tipping point* där en majoritet av samhällets aktörer ändrar sin inställning till korruption (ibid.).

Rothsteins teori får delvis stöd av empirinära erfarenheter från Singapore och Hong Kong. Quah (1999) knyter antikorrupsionsbyrån CPIB:s framgångar i Singapore till det faktum att hela statsförvaltningen befann sig i en förändringsfas och att det förelåg en allmän politisk vilja att stävja korruptionen (ibid.). CPIB och Hong Kongs dito CIAC är båda exempel på så kallade *single-agency-approaches*. Sådana kännetecknas av att en rad kompetenser och resurser centraliseras under ett och samma tak, vilket bidrar till byråernas relativa självständighet (Quah, 1999).

Samma självständighetsprincip har väglett utformningen av CICIG (WOLA, 2015). En signifikant skillnad jämfört med t.ex. CIAC och CPIB är dock att CICIG i grunden antar skepnaden av en internationell organisation (ibid.). Organisa-

toriskt verkar kommissionen under det guatemalanska rättsväsendet och opererar under guatemalansk lag. CICIG:s hybrida karaktär representerar sammantaget ett nytt grepp i det internationella samfundets strävan att stärka svaga stater (WOLA, 2015). Följaktligen föreligger ett utomvetenskapligt kunskapsintresse kring huruvida liknande modeller kan fungera som ett fruktbart initiativ också i andra länder (Boström & Uhrwing, 1999). Genom att teoretiskt undersöka detta underutforskade fenomen avser vi att utöka den befintliga kunskapsbasen om legitimitetsskapande och förutsättningarna för svaga staters utveckling, vilket återspeglar studiens inomvetenskapliga relevans (Bjereld et al., 1999).

2.4 Mediers makt över tanken

Eftersom en del av vår studie går ut på att studera legitimitetsföreställningar har vi valt att genomföra en medieanalys (se punkt 3.1). Vår utgångspunkt är att medierapportering inte endast återspeglar skribentens föreställningsvärld, men i viss utsträckning också läsarnas. Detta grundar vi bland annat på teorierna om *priming* och *framing* (Strömbäck, 2009). Framingteorin beskriver hur medier väljer ut vissa aspekter av verkligheten och göra dem mer framträdande än andra (ibid.). Priming, å sin sida, handlar om vilka attribut som används för att beskriva en företeelse och antas kunna förklara *varför* en händelse uppfattas på ett visst sätt (Entman, 1993). I vilken utsträckning medier har makt över människors verklighetsuppfattningar är dock omstritt (Schudson, 1995). Mot premissen att verkligheten är oändlig och att människor därmed är närmast tvungna att förlita sig på nyhetsrapportering för att orientera sig i sin omvärld, ligger det dock nära till hands att beskriva massmedia som en mäktig - om än inte maktfullkomlig - opinionsbildande kraft (Strömbäck, 2009).

3. Metod

Tidigare har vi talat om vad legitimitet är samt hur den kan skapas eller förloras. I detta avsnitt förflyttas fokus till hur legitimitet kan mätas. Inledningsvis redogör vi för studiens vetenskapsteoretiska utgångspunkter och forskningsdesign. Därefter diskuteras hur teoretiska begrepp har operationaliserats. Avslutningsvis diskuteras studiens material, metodologi och tillvägagångssätt. Reliabilitets- och validitetsfrågor diskuteras löpande. Sammanlagt analyserades 14 nyhetsartiklar, sex rapporter samt statistik från två olika databaser.

3.1 Vetenskapsteoretiska utgångspunkter och forskningsdesign

Det normativa respektive subjektiva legitimitetsperspektivet (se avsnitt 2.1) representerar i grunden två skilda epistemologier. Det förstnämnda utgår från att en statsapparats legitimitet kan avgöras på grundval av en rad "objektiva" kriterier (specificerade i sektion 3.2), vilket vittnar om en positivistisk kunskapssyn (Badersten & Gustavsson, 2010). Det andra återspeglar en socialkonstruktivistisk epistemologi såtillvida att kunskap om legitimitet snarare antas kunna nås genom att undersöka människors erfarenheter och perceptioner (Bryman, 2012: 29f; Weatherford, 1992). Vår ambition är att gå bortom denna skenbart oförenliga vetenskapsteoretiska dikotomi för att i stället ta fasta på de båda perspektivens styrkor. Följaktligen vilar vår undersökning på tre pelare, vilka illustreras i Figur 3.1.

Figur 3.1

	Den normativa infallsvinkeln	Den subjektiva infallsvinkeln	Den statistiska infallsvinkeln	
Material	Rapporter	Medierapportering	Statistik	
Typ av legitimitet	Normativ	Subjektiv	Subjektiv	
Legitim i vems/vilkas ögon?	Flera av varandra oberoende källor	Journalister och indirekt läsarna	Experter	"Folket"

Angreppssättet hämtar sin inspiration från Immanuel Kants (1724-1804) reflexion om att *tinget i sig* (d.v.s. legitimiteten) visserligen kan sägas existera oberoende av våra sinneserfarenheter men att vi för att veta mer om denna också behöver studera människors subjektiva upplevelser om densamma (Kant, 1781/1787/2004). I linje med Fay (1996) kan detta dialektiska förhållningssätt bidra med mer allsidig och reliabel kunskap om vårt fall.

Sammantaget antar studien karaktären av en *diakron komparativ fallstudie* (Lundquist, 2001: 20). Valet av forskningsdesign hänger bland annat ihop med studiens teoriprovande syfte (se punkt 1.2). Genom att analysera samma analysenhet (det judiciella systemet) i enlighet med en *före-och-efter*-princip (d.v.s. CICIG:s inrättande) torde det utifrån befintlig teori (se punkt 2) gå att spåra eventuella legitimitetsförändringar över tid (Esaiasson et al., 2012: 108). En fördel med den valda strategin i jämförelse med t.ex. en mellanfallsanalys är att det lättare går att kontrollera för alternativa orsaksfaktorer (Esaiasson et al., 2012: 63). Dessutom används samma operationella indikatorer (d.v.s. mätinstrument) i studiet av de båda tidpunkterna, vilket utgör en styrka i reliabilitetshänseende (George & Bennett, 2005).

Trots detta inser vi det problematiska i att försöka dra alltför tvära slutsatser om att eventuella legitimitetsskillnader verkligen kan härledas till CICIG:s inrättande. Även om studien bygger på en förförståelse om att så kan vara fallet vill vi understryka våra begränsade kausalitetsanspråk. Under avsnittets gång diskuterar vi emellertid en rad strategier som syftar till att understödja vår kausalitetsanalys.

3.2 Att mäta legitimitet

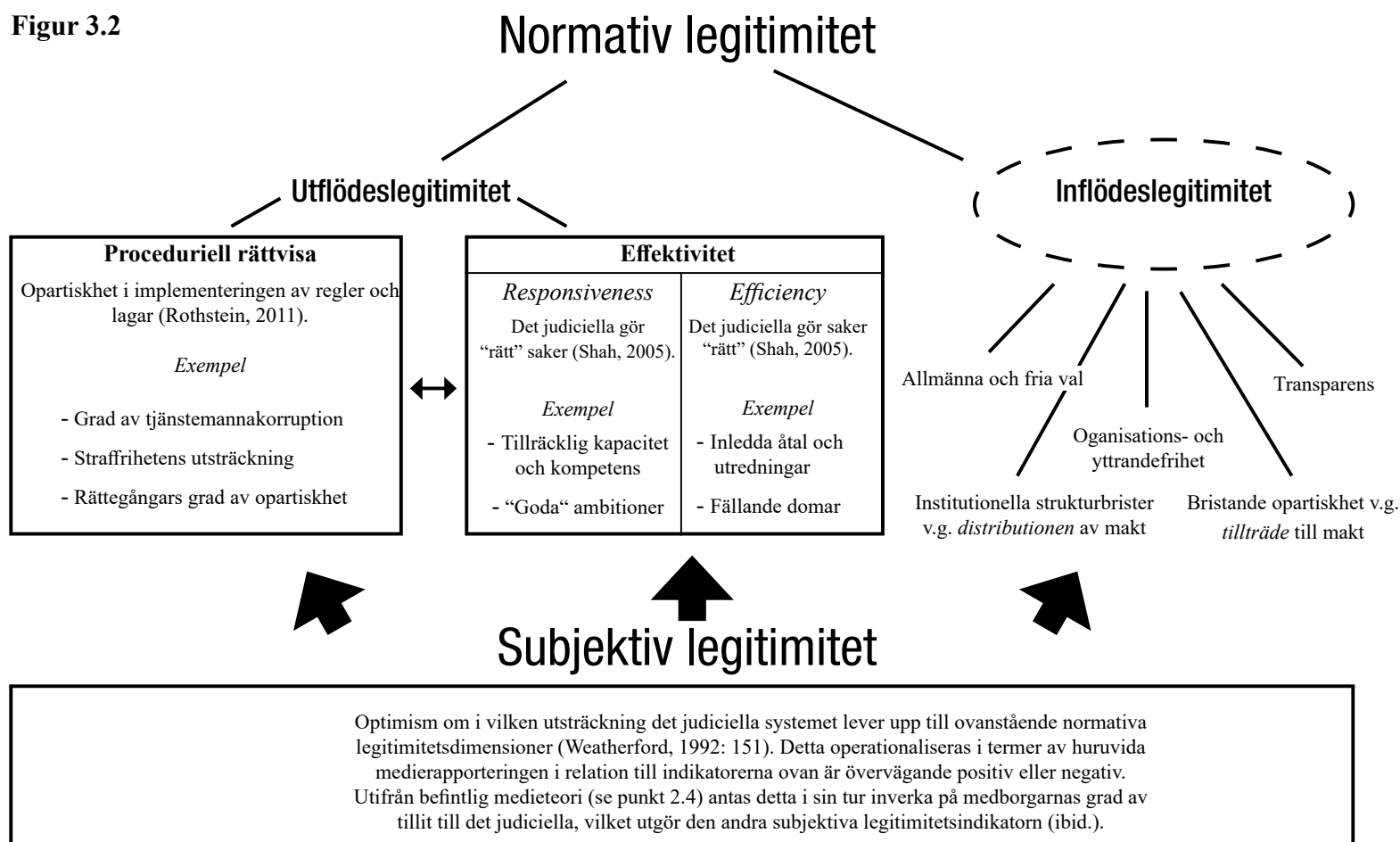
Statsvetaren Rodney Barker (2001) går så långt som att hävda att vi bör sluta studera legitimitet på grund av begreppets ogripbarhet och därmed omätbarhet. Vi håller med Barker om att flera av statsvetenskapens nyckelbegrepp - t.ex. makt, rättvisa och frihet, som likt legitimitet befinner sig på en hög abstraktionsnivå - är problematiska ur validitetssynpunkt (Bryman, 2012: 50f; Esaiasson et al., 2012: 59). Samtidigt anser vi ju att det finns ett vetenskapligt intresse av att studera legitimitet. För att stävja validitetsproblematiken lutar vi oss därför mot hur tidigare forskning har operationaliserat begreppet. En sådan *resonemangsvaliditetsstrategi* råder visserligen inte bot på den principiella problematiken, men tillåter oss att studera legitimitet på intersubjektiv grund (Esaiasson et al., 2012: 25, 60).

3.2.1 Operationalisering

Som nämndes i teoriavsnittet (se punkt 2.2) ligger studiens huvudsakliga fokus på att undersöka legitimitetsdimensionerna *proceduriell rättvisa* och *effektivitet*, vilket har att göra med de nyss nämnda kausalitetsanspråken (se punkt 3.1). Vi är medvetna om att avgränsningen kan få oss att gå miste om för studien relevanta resultat. Det är av denna anledning, samt till följd av studiens teoriprovande syfte (se punkt 1.2), som vi även tar hänsyn till en rad inflödeslegitimitetsindikatorer i vår analys.

I artikeln *Measuring Political Legitimacy* bidrar Weatherford (1992: 150) med en detaljerad förteckning av hur olika legitimitetsdimensioner kan och har operationaliseras. Med utgångspunkt i Weatherford (1992) har vi knutit de för studien relevanta indikatorerna i relation till de teoretiska begrepp som redogjordes för i avsnitt 2. Operationaliseringen illustreras i Figur 3.2:

Figur 3.2

Vi vill understryka att det inte finns några vattentäta skott mellan de olika indikatorerna. Det är till exempel inte självklart om minskad straffrihet beror på ökad proceduriell rättvisa eller förbättrad effektivitet. Detta ser vi emellertid inte som ett avgörande validitetsproblem då indikatorerna i slutändan är mått på samma fe-

nomen, nämligen utflödeslegitimitet (Esaiasson et al., 2012: 62). Vad gäller inflödeslegitimitet bör indikatorn ”institutionella strukturbrister” förstås utifrån Lafont (2012). Här avses inte direkt medborgarnas möjligheter att påverka politikens innehåll, utan snarare om systemets är utformat på ett sätt som påverkar inflödesdimensionerna *maktdistribution* och *tillträde till makt* (ibid.).

3.3 Material, metod och tillvägagångssätt

3.3.1 Den normativa infallsvinkeln

Till grund för den normativa legitimitetsanalysen ligger en rad rapporter om hur Guatemala lever upp till en rad utvecklings- och demokratikriterier. Upphovsorganisationerna är *Freedom House* (2008; 2015), *Förenta Nationerna* [FN] (2008; 2016) och *U.S. Department of State* [DOS] (2008; 2016). Respektive rapport behandlar förhållanden i landet året **innan** publikationsåret och baseras på vetenskapliga studier, statistik, men också expertintervjuer. För att återknyta till Figur 3.1 i metodavsnittets inledning är vår utgångspunkt att rapporterna, tack vare källmaterialets bredd, kan bidra med en, om än inte ”objektiv” så åtminstone intersubjektiv, bild av rättsväsendets normativa legitimitet.

Då CICIG har upprättats i FN-regi föreligger en risk för att organisationens utlåtanden är *tendentiösa* (Esaiasson et al., 2012: 285). Vidare har *Freedom House* i skrivande stund ännu inte publicerat 2016 års rapport. Det är för att stävja dessa två presumtiva materialbrister, samt av intersubjektivitetsskäl, som vi har förlitat oss på rapporter från tre av varandra oberoende aktörer: en statlig, en ickestatlig och en internationell (ibid.). Materialet analyserades kvalitativt och enligt textanalytiska principer. Snarare än att kritiskt granska olika utsagor i rapporterna var syftet att kategorisera och klassificera innehållet med utgångspunkt i våra operationella indikatorer (se punkt 3.2.1) (Esaiasson et al., 2012: 211).

3.3.2 Den subjektiva infallsvinkeln

Här består det empiriska materialet av medierapportering från den guatemalanska dagstidningen *La Hora*. Valet av empiri hänger bland annat ihop vad som nämndes i avsnitt 2.4 - att massmedia är en viktig aktör i formandet av människors legitimitetsföreställningar (Strömbäck, 2009). Vi är medvetna om att privata intressenters inflytande över guatemalansk press och kriminella nätverks försök att tysta denna väcker frågor om materialets *oberoende* och *tendens* (Esaiasson et al., 2012; *Freedom House*, 2015). I linje med våra socialkonstruktivistiska premisser menar vi emellertid att det är hur medierna *formar* verkligheten, snarare än om denna återspeglas ”objektivt”, som är av betydelse för människors legitimitetsperceptioner (Strömbäck, 2009).

Sammanlagt analyserades 14 artiklar; sju mellan 2006 och 2007 och lika många från 2016. Urvalet vägledades av en strategisk urvalsprincip (Esaiasson et al., 2012). Först avgränsades tidsramen till november 2006-januari 2007, respektive mars-maj 2016. Sedan eftersöktes artiklar utifrån samma uppsättning sökord för de båda tidsperioderna (dessa specificeras i appendix 4). Främst eftersöktes opinionsbildande material, varför vi i ett första led kontrollerade artiklarnas innehållsliga relevans. Till exempel bortsållades publikationer i relation till extraordinära händelser, då vi snarare intresserade oss för generella skildringar av det judiciella systemet.

Vi är medvetna om att avgränsningen att endast analysera en nyhetskälla samt ett fåtal artiklar begränsar studiens generaliseringsanspråk (Bryman, 2012). Praktiska skäl ligger bakom det förstnämnda; inga guatemalanska medier förutom just La Hora tillgängliggör publikationer från 2006-2007 i sina webbupplagor. I relation till generaliseringskraven menar vi, i linje med Northcote (2012), att dessa härrör ur en positivistisk epistemologi som inte helt lämpar sig som bedömningskriterier för kvalitativa studier. Snarare än att kvantifiera texternas innehåll har vår ambition med denna del av analysen varit att genom tolkning identifiera dominerande verklighetsbeskrivningar (Bergström & Boréus, 2012; Strömbäck, 2009). Vi har därför försökt stärka resultatens tillförlitlighet genom en transparent redogörelse av vårt tillvägagångssätt samt täta beskrivningar av empirin, i linje med Lincoln & Gubas (1985) kriterier anpassade för kvalitativ forskning. Förhoppningen är att detta kan skapa förutsättningar för ökad intersubjektivitet (ibid.). I appendix 4 kan den intresserade läsaren se ett exempel på hur materialet har kodats.

I vår strävan att identifiera dominerande verklighetsbeskrivningar om det judiciella systemet har vi hämtat inspiration från narrativanalysen. I enlighet med Robertson (2012: 229) förstår vi narrativ som “[...] ett organiserande av händelser till en handling.” Tyngdpunkten i kodningsarbetet har legat på att klarlägga narrativens så kallade *hur*-dimension (läs *discours*), det vill säga hur en händelse utvärderas och ges mening (ibid.). Till skillnad från den närbesläktade foucauldianska diskursanalysen ligger dock inte vårt fokus på att dekonstruera språket för att blottlägga förgivettagna strukturer (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Metoden bör i relation till vår studie snarare ses som ett hjälpmedel för att systematisera och kategorisera empirin, i linje med narrativanalysens *kategoriskt-innehållsliga* angreppssätt (Robertson, 2012: 237). Mer konkret tar vi hjälp av en rad narrativanalytiska begrepp med utgångspunkt i Labov & Waletzky (1967, citerade i Robertson, 2014):

- *Orientering*
Vilka aktörer omnämns?
- *Komplicerande handling*
Här avses vilka problembeskrivningar som kommer till uttryck i texterna
- *Utvärdering*
Vad har orsakat problemen och vilka följder får de?
- *Coda*
Berättelsens perspektiv återförs till nutid. Med andra ord undersöker vi vilka framtida möjligheter som föreslås och villkoren för dessas infriande.

Slutligen ansvarar vi för alla översättningar från spanska till svenska.

3.3.3 Den statistiska infallsvinkeln

Resultaten från studiens tre infallsvinklar är att betrakta som indicier, snarare än vattentäta sanningar, om det guatemalanska judiciella systemets legitimitet. Som nämndes i punkt 3.1 består ett kompletterande indicium av en (mycket grundläggande) univariat statistisk analys av data från Världsbankens (2016) *Wordwide Governance Indicators* och det latinamerikanska opinionsinstitutet LAPOP (u.å.). Med hjälp av statistikprogrammet SPSS valde vi ut och analyserade för studien relevanta variabler, med syftet att utröna hur deras värden förhåller sig till studiens övriga resultat (se appendix 3 för detaljer). Dessutom tog vi med utgångspunkt i befintlig teori hänsyn till tänkbara konkurrerande förklaringsfaktorer till eventuella legitimitetsförändringar, men då med fokus på den guatemalanska statsapparaten som *helhet*. Syftet med detta har varit att öka våra slutsatsers tillförlitlighet. En begränsning härvidlag är att LAPOP:s opinionsstatistik endast sträcker sig till 2014. Vi anser ändå att det befintliga underlaget är tillräckligt relevant i förhållande till studiens frågeställningar (se punkt 1.2) för att inkluderas i vår analys. Vi vill också nämna att vi sneglade på databaser från V-DEM och Quality of Government. Här fanns flera relevanta variabler, men som det saknades data om för våra undersökta år.

4. Analys

I detta avsnitt inleder vi med att redogöra för resultaten av studiens normativa infallsvinkel, vilka därefter ställs i kontrast till den subjektiva legitimitetsanalysen. Båda dessa sektioner präglas av ett textnära förhållningssätt där beskrivningar av Guatemalas judiciella system förstås utifrån studiens operationella indikatorer. I nästföljande avsnitt syntetiserar vi resultaten från de två infallsvinklarna och knyter dessa till relevant teori. Studiens förklarande ambitioner återspeglas i den avslutande, statistiska sektionen. Här tittar vi närmare på i vilken utsträckning tids-seriedata korrelerar med den dittillsvarande analysen.

4.1 Den normativa infallsvinkeln

Ett återkommande tema i samtliga rapporter från 2008 är den utbredda korrruptionen inom det guatemalanska judiciella systemet. Enligt U.S. Department of State [DOS] (2008) gäller detta inte minst Guatemalas åklagarmyndigheter. Samtidigt bör det nämnas att samma judiciella instanser systematiskt utsätts för hot och/eller våld (ibid). De båda sidorna av myntet är i praktiken tätt interrelaterade och riskerar sammantagna att äventyra systemets legitimitet (Rothstein, 2011). Detta av två skäl. Å ena sidan kan man tänka sig att förekomsten av hot och våld i praktiken underminerar judiciella tjänstemäns förmåga/vilja att verkställa lagen, vilket har att göra med utflödesdimensionen *kapacitet* (se punkt 3.2.1). Men orsaken till våldet som försvagar kapaciteteten, kan å andra sidan (och som rapporterna vittnar om) också ses som en produkt av korrruptionen inom systemet, vilket snarare har att göra med bristande proceduriell rättvisa (se punkt 2.2).

I likhet med 2008 bedömer 2015/2016 års rapporter alltså korrruptionen inom det judiciella som hög. Bland annat avsattes Riksåklagaren *Claudia Paz y Paz* trots att hon varit drivande i åtalandet och dömandet av flera ledande aktörer för brott mot mänskliga rättigheter begångna under landets inbördeskrig (Freedom House, 2015). Avsättandet tas av Freedom House till intäkt som ett utfall av korrruption inom den legislativa statsgrenen. Här åskådliggörs därmed det som poängterades i avsnitt 2.3; att rättssäkerhetsstärkande initiativets framgångsgrad är avhängig hela statsapparatusens funktionssätt.

Mer organiserat antikorrupsionsarbete

När det gäller rättssystemets korrupsionsbekämpande insatser framhåller rapporterna hur dessa generellt är mer organiserade 2015/2016. Visserligen vittnas det om vissa framgångar även 2008. Bland annat utlämnades den tidigare presidenten Alfonso Portillo från Mexiko och ställdes inför rätta för förskingring av statliga medel (DOS, 2008). Samtidigt tvingades en högprofilerad kongressledamot avgå på grund av korrupsion (ibid.). I rapporterna från 2015/2016 konstateras emellertid att Guatemalas utredande instanser visar prov på ökad förmåga att utreda oegentligheter på högsta politiska nivå. Här lyfts *La Línea*-skandalen fram som det mest talande exemplet (se Appendix 1). Justitiekanslern, i tät förbindelse med CICIG, sjösatte en utredning som utmynnade i att president Otto Pérez Molina och vicepresidenten tvingades avgå (FN, 2016). Möjligtvis antyder detta att det judiciella systemets kapacitet (se punkt 3.2.1) har stärkts och att CICIG har varit en bidragande orsak till detta.

När det kommer till generell brottsbekämpning vittnar statistik från 2008 om att endast 3 % av alla brott utreds och att bara 7 % av alla mord blir lösta (DOS, 2008). Samtidigt väntar 44 % av fängelsernas intagna på rättegång (Freedom House, 2008). Detta kan ställas i kontrast till 2015/2016 då straffriheten vad gäller grova våldsbrott har sjunkit från 93 % till 70 % sedan 2007 (Freedom House, 2015). 2015/2016 års rapporter vittnar om ytterligare framsteg ur effektivitetssynpunkt jämfört med 2008. DOS (2016) lyfter bland annat fram hur nya antikorrupsionslagar har gett landets utredande instanser utökade avlyssningsbefogenheter, vilket indikerar på en ökad kapacitet att utföra sitt mandat (se punkt 3.2.1). Här bör det nämnas att CICIG var en drivande i kraft bakom inrättandet av de nyss nämnda lagarna (WOLA, 2015).

Ytterligare ett framsteg knutet till kapacitetskriteriet är att en kontrollmyndighet som granskar utflödet av statliga resurser har installerats. Denna samarbetar tätt med Justitiekanslern (MP), som ansvarar för att utreda och döma personer som misstänks för förskingring (DOS, 2016).

Trots vissa framsteg konstateras i samtliga rapporter hur det judiciella systemet överlag fortfarande brottas med omfattande kapacitets- och effektivitetsproblem i att bekämpa korrupsion och beivra brott. En brist knuten till *responsiveness*-kriteriet (se punkt 3.2.1) som emellertid inte har förbättrats nämnvärt sedan 2008 är den kriminaltekniska kompetensen (FN, 2008; 2016). Detta utgör i sin tur en betydande bromskloss i utredandet och beivrandet av brott.

Förbättrad kapacitet men bristande effektivitet inom domstolsväsendet

När det gäller domstolsväsendet visar rapporterna att vissa framsteg knutna till utflödeskriteriet kapacitet (se punkt 3.2.1) kan spåras (FN, 2008). Exempel på detta är inrättandet av nya domstolar som arbetar med nyare och mer avancerade processer. Samtidigt pekar man på domstolarnas brister i att implementera lagstiftningen (FN, 2008). En möjlig förklaring till detta är att advokater uppges kunna fördröja rättegångar till följd av kryphål i lagen, vilket indikerar på brister i den institutionella strukturen (se punkt 3.2.1) (DOS, 2008).

En kapacitetsförbättring 2015/2016 är att nya högriskdomstolar inrättats, vilka specifikt riktar in sig på brottsmål vars vittnen och tjänstemän löper särskild stor risk att och utsättas för hot och våld (FN, 2016). Det rapporteras också om hur Högsta domstolen (CSJ) tagit itu med omkring 900 anmälningar om korruption inom rättsväsendet. Däremot undanlåter domstolen att redovisa hur många som faktiskt straffades. Detta kan ställas i kontrast till 2015/2016 då ungefär 1000 anmälningar utreddes, varav 161 beivrades genom allt mellan varningar (114) till regelrätta avskedningar (9) (DOS, 2008; 2016). Sammantaget indikerar detta på ökad transparens inom domstolsväsendet, vilket har att göra med inflödeslegitimitet eftersom det skapar förutsättningar för ansvarsutkrävande (se punkt 3.2.1). Ur inflödessynpunkt kvarstår dock en betydande brist 2015/2016, nämligen att urvalsprocesserna i tillsättandet av domare till Högsta domstolen präglas av oegentligheter (Freedom House, 2015). Detta kan tolkas som brister i opartiskhet på politikens inflödessida eftersom tillsättandet av domare i grunden är en process genom vilken tillträdet till maktpositioner avgörs (se punkt 3.3.1).

Den normativa analysen i sin helhet

Analysen har sammantaget visat att det guatemalanska judiciella systemet har visat prov på en rad förändringar sedan 2007 som skulle kunna tas till intäkt för att dess legitimitet har ökat. Det gäller framför allt för landets brottsutredande instanser och ur utflödessynpunkt. Det mest anmärkningsvärda resultatet är att straffriheten ser ut att ha minskat signifikant över tid, vilket talar för en mer effektiv brottsbekämpning. Att personer ur den absolut högsta politiska eliten blivit utredda av Guatemalas åklagarmyndigheter kan också ses som ett exempel på att rättssäkerheten i landet är på frammarsch. Överlag beskrivs antikorrupsionsarbetet som mer koordinerat 2015/16 än 2008, vilket tar sig uttryck i att rapporterna andas en ökad optimism.

På det stora hela får vi ändå konstatera att det judiciella systemet alltjämt brottas med stora kapacitets- och effektivitetsproblem. Om detta vittnar bland annat undermåliga kriminaltekniska resurser, vilket öppnar upp för straffrihet. Brister i det institutionella ramverket underminerar domstolarnas möjligheter att sätta rättegångar. Opertiska urvalsprocesser till Högsta domstolen vittnar om defekter

i det institutionella ramverket, men också om korruption. Sammanfattningsvis är det problematiskt att på grundval av vår normativa infallsvinklar dra alltför tvära slutsatser om huruvida Guatemalas judiciella system har stärkts alltsedan CICIG:s inrättande. Det beror dels på att det judiciella systemets olika instanser ser ut att ha förändrats i blandad utsträckning, men också utifrån olika legitimitetsdimensioner. När vi nu vänder blicken mot studiens subjektiva infallsvinkel är det med förhoppningen att kunna nyansera och utveckla resultaten från den hittillsvarande analysen i syfte att i ett senare skede bidra med mer välgrundade utlåtanden i förhållande till studiens frågeställningar.

4.2 Den subjektiva infallsvinkeln

I detta avsnitt riktar vi alltså blicken mot medierapportering om det guatemalanska judiciella systemet från 2006/2007 respektive 2016. Trots ett begränsat empiriskt underlag upplevde vi på ett ganska tidigt analysstadium att likartade problembeskrivningar, föreslagna orsakssamband och påstådda följder återkom i skilda delar av materialet. Följaktligen har vi kunnat urskilja en relativt sammanhållen narrativ, som i publikationerna från 2006-2007 kretsar kring följande troper:

- Den långtgående **straffriheten** utgör det största hotet mot rättvisan i landet.
- **Orsakerna** till straffriheten står att finna i de judiciella institutionernas ineffektivitet, inkompetens och bristande vilja, men kanske framför allt i den inom systemet utbredda korruptionen.
- **Konsekvenserna** av ovanstående är att medborgarna antingen blir likgiltiga inför lagen eller tar den i egna händer, varav det sistnämnda undergräver landets säkerhetssituation.
- **Lösningen**, vars praktiska verkställande emellertid lyser med sin frånvaro, ligger i att stärka de brottsutredande institutionernas ambitioner, kompetens och effektivitet.

Ovanstående sammanfaller i stor utsträckning med 2016 års dominerande narrativ. Här beskrivs straffriheten alltjämt som Guatemalas största problem. Korruptionen, ineffektiviteten och den bristande kapaciteten inom det judiciella systemet lyfts på motsvarande sätt fram som de huvudsakliga orsakerna. Samtidigt har vi kunnat urskilja en rad intressanta nyansskillnader över tid. Framför allt andas de senare texterna en ökad optimism om att en förändring inom de berörda institutionerna faktiskt går att åstadkomma. En annan signifikant skillnad är att landets brottsutredande instanser (d.v.s. de som CICIG främst arbetar mot) beskrivs i alltmer positiva ordalag, medan domstolsväsendet alltjämt utsätts för skarp kritik.

I det följande kommer vi att titta närmare på enskilda utsagor i materialet och

hur dessa förhåller sig till de övergripande narrativen. Framställningsstrategin hämtar sin inspiration från Hans-Georg Gadamer (1989) *hermeneutiska cirkel*. Denna tolkningsmetod innebär, något förenklat, att vi genom att relatera delarna av en berättelse (utsagorna) till helheten (narrativen) kan nå mer heltäckande kunskap om det undersökta fenomenet (det judiciella systemets subjektiva legitimitet) (ibid.).

4.2.1 Medierapportering från 2006/2007

Att straffriheten målas upp som det största hotet mot rättvisa och säkerhet i Guatemala är som nämnt en återkommande problembeskrivning 2006/2007. Utbredd straffrihet kan i grunden sägas vara ett exempel på bristande *proceduriell rättvisa* (se punkt 2.3.1) eftersom det innebär ett avsteg från det legalbyråkratiska rättssäkerhetsidealet. Detta påpekas också i en artikel publicerad i samband med beslutet om CICIG:s inrättande:

Givet straffrihetens dimensioner i detta land och dess efterverkningar på rättsstatens söndervittring är det absolut nödvändigt att samarbeta med det internationella samfundet i syfte att stärka det judiciella systemets brottsutredande instanser [...] (La Hora, 2006, 13 december).

Förutom att beskriva själva grundproblemet (straffrihet) framställs det judiciella systemet som inkapabelt att utan externt stöd verkställa sitt mandat. I linje med våra utflödesindikatorer (se punkt 3.2.1) torde denna verklighetsbildning i sin tur få efterverkningar på dess subjektivt baserade legitimitet. Mer konkret har det att göra med utflödesdimensionen *bristande effektivitet* (Rothstein, 2011). Detta lyfts vid upprepade tillfällen fram som en avgörande förklaringsfaktor till den utbredda straffriheten, vilket inte minst gäller för Guatemalas Justitiekansler (MP):

Åklagarmyndighetens akilleshäl är dess bristfälliga utredningskapacitet. Detta är intimt sammankopplat med avsaknaden av resurser och kompetent personal till att följa upp de dagligen inkommande anmälningarna samt att utreda den grova brottslighet som ständigt plågar det guatemalanska samhället (La Hora, 2007, 4 januari).

Närmare bestämt föreslår ovanstående beskrivning att det är på grund av effektivitetsindikatorerna bristande *kompetens* respektive *kapacitet* (i form av undermåliga resurser) som Justitiekanslern inte klarar av att förverkliga sitt mandat. En alternativ förklaring, som dessutom återkommer vid upprepade tillfällen, har att göra med korruption:

Den guatemalanska förvaltningen är strukturerad på ett sätt som underblåser alla former av korruption [...] vilket förklarar varför Justitiekanslern, till följd av dess uppenbara förbindelse med exekutivmakten, underlåter att utreda varje korruptionsanmälning mot regeringen (La Hora, 2006, 15 november).

Som vi minns från avsnitt 2.2 är korruption att betrakta som det kanske största legitimitetshotet, eftersom det underminerar principen om opartiskhet i beslutsprocesser (Rothstein, 2011; Teorell, 2010). Enligt vad som framgår i ovanstående

skildring möjliggörs korruptionen i sin tur av institutionella strukturbrister, närmare bestämt att rättsstatsprincipen om maktindelning mellan olika statsgrenar inte gäller i praktiken (Lundquist, 2001). Enligt vår tolkning har detta mer att göra med inflödeslegitimitet eftersom det rör villkoren för maktdistribution (se punkt 3.2.1).

Så långt har vi redogjort för problembeskrivningarna om det judiciella systemet samt dess orsaker. Nu förflyttas fokus till dess påstådda konsekvenser, men också vilka lösningar som föreslås. En kanske inte helt oväntad följd av de judiciella institutionernas ineffektivitet är en försvårad säkerhetssituation:

[...] [N]är man ser rättssystemets ineffektivitet i att beivra begångna brott uppstår en freskelse att ta lagen i egna händer. [...] [Det] är på grund av detta som våldet breder ut sig på ett sätt som genererar en svårförändrad spiral, för det judiciella systemets svagheter inte bara uppmuntrar vedergällningar utan garanterar dem dessutom full straffrihet (La Hora, 2006, 11 november).

Att staten inte ens förmår uppfylla sina grundkompetenser (att garantera medborgarnas säkerhet) torde utgöra en grund för legitimitetsförlust (se punkt 2.1). Frågan är om det finns en lösning i sikte. Det vill en upprörd insändare gärna få svar på:

När valåret nu börjar närma sig behöver vi svar från våra makthavare om hur de ska ta sig an problemet med landets bristande rättvisa, men också hur man effektivt ska motarbeta den osäkerhet vi medborgare lever med. Framför allt krävs det mer än tomma ord, för det vi behöver är seriösa, konkreta och välgrundade förslag på hur målet ska nås (La Hora, 2007, 4 januari).

Faktum är att kongressen bara veckor innan publiceringen av ovanstående insändare fattade beslut om CICIG:s inrättande. Trots den generella frustration kring landets bristfälliga rättvisa och säkerhet som kommer till uttryck i lejonparten av de analyserade artiklarna, ger följande citat uttryck för försiktig optimism om hur man kan få rätsida på situationen. Intressant nog knyts optimismen explicit till inrättandet av CICIG:

Att få ett slut på straffriheten ligger i allas vårt intresse [...]. Och om vi inte vill att utländska domare kommer och implementerar rättvisa, så låt oss åtminstone acceptera att våra institutioner drar lärdom av externa experters erfarenhet och kunskap [...] (La Hora, 2006, 13 december).

När vi nu vänder blicken mot 2016 års rapportering blir det mot ovanstående bakgrund särskilt intressant att utröna i vilken utsträckning förväntningarna – på såväl CICIG som på det judiciella systemet som helhet – anses ha infriats.

4.2.2 Medierapportering från 2016

Då 2016 års narrativ överlag sammanfaller med den från 2006/2007 lyfter vi i detta avsnitt fram de mest framträdande skillnader vi har tyckt oss kunna urskilja. En viktig sådan är att defekter inom domstolsväsendet i högre utsträckning pekas ut

som grundorsaken bakom landets bristande rättssäkerhet jämfört med tidigare års rapportering:

[...] [K]ongressen, domstolarna och exekutivmakten fungerar som ombud som underlättar [och] uppmuntrar straffrihet, vilket möjliggörs genom plumpa men sofistikerade mekanismer av korruption och köpslående med makt (La Hora, 2016, 1 april).

Som citatet antyder verkar domstolsväsendet i maskopi med övriga statsgrenar, vilket återigen inte enbart är ett exempel på partiskhet i beslutsprocesser (d.v.s. korruption) men också i distributionen av makt (se punkt 3.2.1). En närbesläktad nyansskillnad 2016 är just att brister i det judiciella systemets inflödesmekanismer vid upprepade tillfällen lyfts fram som en huvudsaklig orsak till den utbredda straffriheten:

Problemen med straffrihet inom domstolsväsendet bottnar i urvalsprocessen i tillsättandet av tjänstemän. Hela vägen från fredsdomstolarna [...] till [...] högsta domstolen [...] utnämns judiciella tjänstemän genom en process vars opartiskhet kan ifrågasättas (La Hora, 2016, 10 maj).

Ovanstående problembeskrivning har närmare bestämt att göra med inflödesaspekten opartiskhet vad gäller *tillträde till makt* (se punkt 3.2.1). Lösningen på problemet, som föreslås av bland annat CICIG, är att driva igenom institutionella reformer som garanterar att domare tillsätts på meritokratisk grund (jfr Webers legalbyråkratiska idealtyp) och som utökar domstolsväsendets formella självständighet i förhållande till övriga statsgrenar (La Hora, 2016, 10 maj). I kontrast till skildringarna av ett alltjämt korrupt/inkapabelt domstolsväsende är en intressant upptäckt att Guatemalas brottsutredande instanser beskrivs i alltmer positiva ordalag:

Korruptionen inom domstolsväsendet går straffrihetens ärenden. Om systemet inte saneras riskerar det att omintetgöra Justitiekanslerns och CICIG:s ansträngningar [...] (La Hora, 2016, 23 april).

[...] [U]ppryckningarna bland landets åklagarmyndigheter och utredare statuerar nu ett exempel inför världen, varför det är logiskt att dessa blir föremål för attacker från sektorer som förfäktar straffrihet [...] (La Hora, 2016, 30 mars).

Även om de utredande instansernas bristande kapacitet fortfarande anges som en bromskloss för att driva igenom nödvändiga reformer och stärka rättssäkerheten, ser vi ett tydligt trendbrott i skildringen av deras ambitioner och kompetens. Dessa utflödesdimensioner, som alltså har att göra med s.k. *responsiveness* (se punkt 3.2.1) gäller inte minst för Guatemalas Justitiekansler, som i rapporteringen från 2006/2007 tvärtom beskrevs som en genomkorrupt institution (se punkt 4.2.1).

Överlag är vår tolkning att 2006/2007 års rapportering kännetecknas av en viss desperation inför den generella säkerhets- och rättvisesituationen i Guatemala. Även om liknande tankegångar återkommer även i 2016 års material är tongångarna annorlunda; det verkar finnas en tro på att en förändring av det judiciella systemet går att åstadkomma. Trots detta konstateras emellertid att något saknas i

Guatemalas rättvisekamp:

När vi nu ser något aldrig tidigare skådat i historien; en Justitiekansler med en klar vision i kampen mot straffrihet och ett kompromisslöst CICIG [...] måste vi fråga oss: vad saknas? (La Hora, 2016, 1 april).

Ett återkommande tema är emellertid att det, till skillnad från tidigare, åtminstone finns pålitliga judiciella institutioner att vända sig till:

I Guatemala finns numer aktörer som visar vägen för att åstadkomma en förändring. Men om inte Ni är benägen att kämpa för ett nytt Guatemala, kommer varje ansträngning att vara förgäves (La Hora, 2016, 1 april).

Men på frågan vad som saknas i kampen för förändring ser vi, som synes ovan, att det anses krävas en kraftsamling i hela det guatemalanska civilsamhället. Detta tema står i kontrast till motsvarande lösningsförslag 2006/2007, som snarare betonade vikten av att stärka de judiciella institutionerna (se punkt 4.2.1). I grunden anknyter de båda skildringarna till debatten mellan Rothstein & Kumlin (2001) och Putnam (1996) om huruvida social tillit strömmar ur välfungerande politiska institutioner eller det omvända (se punkt 2.2). Här kan vi alltså se ett remarkabelt narrativskifte, där Putnams linje dominerar 2016 års rapportering:

Vilken betydelse har CICIG:s kamp om landets företagare fortsätter att betrakta korruption som en ”liten synd”? Vad spelar det för roll att utredare riskerar sina liv för att penetrera korruptionens dunkla vrår om den styrande eliten fortsätter att se mellan fingrarna [...]?

Kampen mot straffrihet måste utkämpas av det guatemalanska samhället [...] (La Hora, 2016, 19 april)

4.3 Syntetiserande analys

Mot bakgrund av den hittillsvarande analysen kan vi konstatera att det över tid har skett vissa förändringar i det guatemalanska judiciella systemet som skulle kunna tas till intäkt för att dess legitimitet har ökat. Trots vissa framsteg kvarstår emellertid långtgående problem knutna till korruption, effektivitet och institutionella strukturer. I relation till detta korrelerar resultaten från den normativa respektive subjektiva infallsvinkeln i tämligen stor utsträckning.

De generella trenderna är följande. För det första konstateras det att landets domstolar alltså brister i att garantera rättvisa rättegångar. Vidare präglas domstolsväsendet fortfarande av utbredd korruption, bristande självständighet i förhållande till legislativ- och exekutivmakten, samt partiskhet i utnämningförfarandet av domare. För det andra, och detta relaterar till det sistnämnda, kvarstår defekter i den institutionella strukturen, vilket undergräver de judiciella institutionernas möjligheter att verkställa lagen. Eftersom detta delvis relaterar till distributionen av makt/kompetenser kan det sägas vittna om inflödeslegitimitetsbrister (se punkt 2.2). För det tredje brottas Guatemalas brottsutredande instanser alltså med bristande resurser, vilket stävjar deras effektivitet i kampen mot korruption och straffrihet.

Däremot har vi kunnat identifiera ett trendbrott i skildringarna av samma instansers kapacitet och proceduriella rättvisa. Framför allt betonas ökad självständighet, minskad korruption och goda ambitioner som anmärkningsvärda förändringar jämfört med 2006/2007. Vid åtskilliga tillfällen omnämns CICIG:s insatser explicit som en förklaring till denna utveckling.

Frågan om huruvida det judiciella systemets legitimitet har ökat alltsedan CICIG:s inrättande blir mot ovanstående bakgrund mer komplex än vad vi först föreställde oss. Det beror dels på att det verkar ha skett förändringar i vissa legitimitetsdimensioner, men inte i andra. Dels har det att göra med att det ser ut att föreliggande betydande skillnader mellan det judiciella systemets olika enheter. Av dessa anledningar vill vi vara försiktiga i våra slutsatser. Vi vågar utifrån våra operationella indikatorer ändå konstatera är att de brottsutredande instansernas legitimitet möjligen har ökat sedan 2006/2007, vilket delvis går att härleda till CICIG:s insatser. Däremot gör vi inte samma bedömning av domstolsväsendet, av skäl som har framgått under analysens gång.

I nästföljande avsnitt undersöker vi huruvida resultaten från de normativa och subjektiva infallsvinklarna återspeglas i opinionsstatistik baserad på ett representativt urval av Guatemalas befolkning. Vi touchar även den verkligt intressanta frågan (som dock faller utanför ramen för studiens syfte), nämligen huruvida den guatemalanska statsapparaten som *helhet* åtnjuter högre legitimitet idag än för tio år sedan.

4.4 Den statistiska infallsvinkeln

Som vi minns från avsnitt 2.2 gjorde vi gällande att bristande tillit till politiska institutioner kan sägas representera en legitimitetsunderskott. Med utgångspunkt i opinionsprojektet LAPOP:s (u.å.) databas har vi valt ut tre variabler som har att göra med tilliten till Guatemalas judiciella system. För detaljer se Appendix 3.

Den första variabeln anknyter till legitimitetskriteriet proceduriell rättvisa, eftersom det berör huruvida domstolar implementerar lagen sakligt och opartiskt (se punkt 3.2.1).

Tabell 4.1. Tillit till att landets domstolar garanterar en rättvis rättegång

	2006	2008	2010	2012	2014
Låg tillit	31,2	46,3	50,6	43,7	50,6
Likgiltig	24,5	23,9	21,1	23,7	21,5
Hög tillit	44,3	29,8	28,3	32,6	28,0

Källa: LAPOP (u.å.).

Som tabell 4.1 vittnar om är andelen likgiltiga närmast oförändrad. Däremot ser vi att andelen tillfrågade som hyser låg tillit till att domstolarna garanterar en rättvis rättegång har ökat statistiskt signifikant över tid. Detta kan tolkas som att resultaten

från den normativa och subjektiva analysen, som vittnar om domstolsväsendets begränsade legitimitetsframsteg, får stöd. Samtidigt ser vi att den stora nedgången ägde rum mellan 2006 och 2008, vilket antyder att något extraordinärt skedde under samma tidpunkt. Av tidsmässiga skäl har vi dock inte haft möjlighet att undersöka detta närmare.

Tabell 4.2 Tillit till att det judiciella systemet beivrar begångna brott

	2006	2008	2010	2012	2014
Låg tillit	29,7	36,4	36,9	21,8	26,4
Likgiltig	62,6	55,1	48,9	65,1	59,8
Hög tillit	7,7	8,4	14,2	13,1	13,8

Källa: LAPOP (u.å.).

Tabell 4.2 har också att göra med utflödeslegitimitet, även om frågans natur inte fångar in nyanser om tillitsfluktuationer beror på t.ex. upplevd effektivitet eller korruption. Givet konfidensintervallet på 95 % kan vi dock inte dra för tvära slutsatser på grundval av ovanstående statistik. Vi kan ändå konstatera att andelen som hyser hög tillit har ökat signifikant (om än marginellt) och någorlunda stabilt mellan 2006 och 2014.

Tabell 4.3 ger oss en fingervisning om svaret på den fråga som vår studie i mångt och mycket kretsar kring (se punkt 1.2).

Tabell 4.3 Tillit till det judiciella systemet

	2006	2008	2010	2012	2014
Låg tillit	43,1	45,4	52,1	43,8	47,8
Likgiltig	26,3	19,8	17,8	25,5	21,5
Hög tillit	30,6	34,8	30,0	30,7	30,8

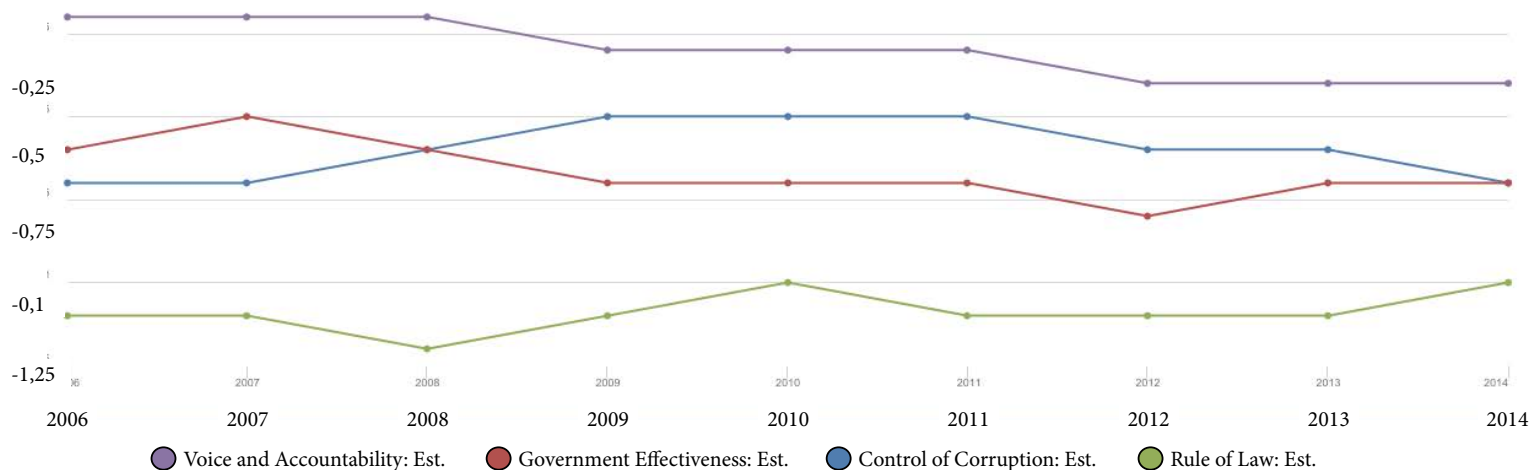
Källa: LAPOP (u.å.).

Utifrån ovanstående siffror kan vi konstatera att tilliten till det judiciella systemet fluktuerar en aning från år till år, men att den i sin helhet är i det närmaste oförändrad över tid. I relation till den normativa och subjektiva analysens resultat pekar detta sammantaget på att de relativa framgångar som rönts, inte minst av det judiciellas utredande instanser, inte har fått några nämnvärda efterverkningar på den allmänna opinionens tillit till det judiciella systemet som helhet.

Vi vänder nu blicken mot Världsbankens (2016) *Worldwide Governance Index*. Här är tanken att få en övergripande uppfattning om huruvida den guatemalanska statsapparaten som *helhet* har genomgått förändringar i relation till ett urval av våra legitimitetsindikatorer. Vi vill dock understryka att denna dimension bör ses som ett

kompletterande indicium till vår huvudsakliga analys. Indexen bygger på enkätundersökningar med såväl lokala som utomstående bedömare och är därmed perceptionsbaserade (Teorell, 2010). Poängvärdena spänner över en skala från -2,5 (lågt) till +2,5 (høgt) och illustreras i Figur 4.4 (Kaufmann, Kraay & Mastruzzi, 2010).

Figur 4.4 Worldwide Governance Indicators: Guatemala 2006-2014

Källa: Världsbanken (2016)

Som Figur 4.4 visar förefaller den Guatemalanska statsapparaten legitimitet, utifrån experters synvinkel, inte ha genomgått några omvälvande förändringar mellan 2006 och 2014. Låt oss anta att vi hade undersökt data över en längre tidsperiod och därigenom identifierat ett tydligt trendbrott omkring 2006 där samtliga indikatorer därefter hade ökat exponentiellt. Då hade vi möjligen vågat hävda att CICIG:s inrättande spelat en legitimitetsstärkande roll för statsapparaten i stort.

Sammantaget talar opinionsstatistiken och datan från Världsbanken (2016) för att de relativa framsteg som det judiciella systemet har uppvisat inte har fått några anmärkningsvärda efterverkningar på dess perceptionsbaserade legitimitet över en tioårsperiod. Utifrån den hittillsvarande analysen kan det finnas olika förklaringar till detta. Som vi minns från avsnitt 2.3 hävdar Rothstein (2011) att stater genomsvrade av korruption måste genomgå genomgripande institutionella förändringar för att underblåsa social och politisk tillit och i förlängningen åtnjuta legitimitet. Av vår normativa och subjektiva analys har det framgått att delar av Guatemalas legislativ- och exekutivmakt, samt landets domstolsväsende, alltfjänt brottas med utbredd korruption, vilket också återkommer i mediareporteringen. Utifrån Rothsteins (2011) *Big-Bang*-perspektiv torde därmed CICIG:s dokumenterade inverkan på de judiciella utredande instansernas kapacitet och proceduriella rättvisa spela föga roll såvida övriga institutioner inte genomgår likartade förändringsprocesser.

Men vi kan, likt den gängse uppfattningen inom internationella utvecklingsor-

ganisationer, också tänka oss att även stora förändringar kräver någon form av startskott (se punkt 2.3). I detta avseende har medierapporteringen explicit framhållit Justitiekanslern och CICIG som möjliga initierande krafter. Tiden får helt enkelt utvisa huruvida den guatemalanska statsapparaten går i en riktning mot att uppfattas som mer legitim. Och framtida studier får försöka utröna i vilken utsträckning det i så fall kan härledas till CICIG:s inrättande.

5. Slutdiskussion

Så har analysen nått vägs ände och det är dags för oss att summera våra resultat. Syftet med denna studie har varit att undersöka huruvida det guatemalanska judiciella systemet åtnjuter högre legitimitet idag än vid tidpunkten för CICIG:s inrättande. Vi har velat besvara följande frågeställningar:

- Hur kan vi med utgångspunkt i befintliga teorier om förutsättningarna för legitimitetsskapande förstå eventuella förändringar i det guatemalanska judiciella systemets legitimitet alltsedan CICIG:s inrättande?
- Vilken relativ förklaringskraft har teorier om inflödes- respektive utflödeslegitimitet i relation till eventuella förändringar i det guatemalanska judiciella systemets legitimitet?
- I vilken utsträckning och i vilka avseenden kan eventuella förändringar i det guatemalanska judiciella systemets legitimitet härledas till inrättandet av CICIG?

Studiens resultat antyder att delar av det guatemalanska judiciella systemet åtnjuter högre legitimitet idag än vid tidpunkten för CICIG:s inrättande. Ur ett utflödesperspektiv har inte minst systemets utredande instanser *i viss mån* visat prov på ökad kapacitet och effektivitet i att utföra sitt mandat. Detta återspeglas också i guatemalansk medierapportering från 2016, där samma myndigheter skildras som mer kapabla, självständiga och opartiska än 2006.

Analysen talar däremot inte för att domstolsväsendets legitimitet har ökat över tid. Studiens resultat vittnar tvärtom om att landets domstolar brister i att garantera opartiska rättegångar, delvis till följd av korruption. Denna utflödeslegitimitetsdefekt kan delvis ha sin förklaring i att urvalsprocessen av domare inte sker på meritokratisk grund. Det är i första hand dock inte fråga om brister i den proceduriella rättvisan. Snarare handlar det om att de institutionella spelreglerna avviker från det legalbyråkratiska idealet i fråga om hur tillträdet till offentlig makt avgörs. Med andra ord är det ett exempel på hur inflödesaspekter indirekt kan undergräva utflödeslegitimiteten.

Överlag ger studiens resultat emellertid delvis stöd åt tidigare studier som betonar utflödessidans legitimitetsskapande roll. I framför allt medieanalysen lyfts utflödesindikatorer såsom straffrihet, korruption och bristande effektivitet genom-

gående fram som de mest angelägna problemen knutna till det judiciella systemet. För det bör nämnas att det generella omdömet om Guatemalans rättssystem, trots vissa framsteg, är att det alltför brottas med betydande resurs- och kapacitetsbrister. Eftersom detta i praktiken hindrar institutionerna från att verkställa lagen, hur goda ambitionerna än må vara, riskerar det att underminera dess legitimitet på utflödessidan. Möjligen kan detta sägas återspeglas i att tilliten till det judiciella systemet har varit i det närmaste oförändrad mellan 2006 och 2014.

När det gäller CICIG:s påverkan på det judiciella systemets legitimitet talar våra resultat för att kommissionen har spelat en betydelsefull roll. Det grundar vi dels på att CICIG i såväl den normativa som subjektiva analysen explicit omnämns som en viktig motpart i de judiciella institutionernas rättssäkerhetsstärkande strävan. Vidare har det i materialet framgått att kommissionen har varit drivande i sjösättandet av reformer och kompetenser som har utökat framför allt de brottsutredande instansernas kapacitet.

Men på den kompletterande frågan om huruvida den guatemalanska statsapparaten som *helhet* åtnjuter högre legitimitet idag än vid tidpunkten för CICIG:s inrättande klingar svaret nekande. Trots CICIG:s stärkande av det judiciella systemet talar våra resultat för att dess kapacitet att verkställa lagen undermineras av den utbredda korruptionen inom övriga statsgrenar. Detta ligger i linje med tidigare forskning som föreslår att korruptionsbekämpande initiativs framgångsgrad är starkt beroende av den institutionella miljö inom vilken de verkar (se punkt 2.3). Samtidigt talar vår analys för att CICIG:s blotta närvaro och dess inverkan på landets brottsutredande instanser har ingjutit en viss optimism om att vägen mot ett mer rättssäkert (och därmed mer legitimt) Guatemala är möjlig. Om vi följer Putnams (1996) teori om att den för legitimiteten så viktiga politiska tilliten härrör i ett starkt civilsamhälle, kan den nyss nämnda optimismen eventuellt utgöra viktig mobiliseringskatalysator i denna process.

5.2 Förslag på framtida forskning

Vår studie har tagit sin utgångspunkt i ett empiriskt material som genererar en viss typ av kunskap om det studerade fenomenet. Ett förslag på framtida forskning därför att till exempel genomföra djupintervjuer med experter om Guatemala i syfte att generera alternativa infallsvinklar om det studerade fenomenet. Ett annat förslag är att genomföra en kvalificerad statistisk analys som kan ge mer tillförlitliga svar om hur olika legitimitetsdimensioner korrelerar. Slutligen skulle en komparativ studie mellan CICIG och den snarlika samt nyligen inrättade MACCIH i Honduras bidra med såväl utom- som inomvetenskapligt relevant kunskap.

7. Källförteckning

7.1 Primärkällor

Freedom House. (2008). *Freedom in the World: Guatemala* [rapport]. Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2008/guatemala>

Freedom House. (2015a). *Freedom in the World: Guatemala* [rapport]. Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2015/guatemala>

Förenta Nationerna. (2008). *Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights and follow-up to the World Conference on Human Rights* [rapport]. Tillgänglig: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G08/103/73/PDF/G0810373.pdf?OpenElement>

Förenta Nationerna. (2016). *Annual report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the activities of his office in Guatemala* [rapport]. Tillgänglig: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G16/030/94/PDF/G1603094.pdf?OpenElement>

LAPOP. (u.å.). *Datasets*. Tillgänglig: <http://datasets.americasbarometer.org/database-login/usersearch.php?year=2014>

La Hora (2006, 7 november). *Operativos de gran importancia*. Hämtad 2 maj, 2016, från: <http://lahora.gt/hemeroteca-lh/operativos-de-gran-importancia/>

La Hora (2006, 11 november). *Si creemos que el fin justifica los medios*. Hämtad 2 maj, 2016, från: <http://lahora.gt/hemeroteca-lh/si-creemos-que-el-fin-justifica-los-medios/>

La Hora (2006, 13 november). *La PNC debería ser federataria*. Hämtad 2 maj, 2016, från: <http://lahora.gt/hemeroteca-lh/la-pnc-deberia-ser-fedataria/>

La Hora (2006, 15 november). *En materia de corrupción, nada ha cambiado*. Hämtad 2 maj, 2016, från: <http://lahora.gt/hemeroteca-lh/en-materia-de-corrupcion-nada-ha-cambiado/>

La Hora (2006, 25 november). *Revelador Testimonio Sobre el Sistema de Justicia*. Hämtad 2 maj, 2016, från: <http://lahora.gt/hemeroteca-lh/revelador-testimonio-sobre-el-sistema-de-justicia/>

- La Hora (2006, 13 december). *La figura del CICIG*. Hämtad 2 maj, 2016, från: <http://lahora.gt/hemeroteca-lh/la-figura-del-cicig/>
- La Hora (2007, 4 januari). *Fortalecer la justicia*. Hämtad 2 maj, 2016, från <http://lahora.gt/hemeroteca-lh/fortalecer-la-justicia/>
- La Hora (2016, 30 mars). *Garzón: La justicia y la sociedad deben dinamizar lucha contra la impunidad*. Hämtad 2 maj, 2016, från <http://lahora.gt/garzon-la-justicia-y-la-sociedad-deben-dinamizar-lucha-contra-la-impunidad/>
- La Hora (2016, 1 april). *Agentes de impunidad*. Hämtad 2 maj, 2016, från <http://lahora.gt/agentes-de-impunidad/>
- La Hora (2016, 19 april). *Prórroga a la CICIG*. Hämtad 2 maj, 2016, från <http://lahora.gt/prorroga-la-cicig/>
- La Hora (2016, 23 april). *Corrupción e impunidad obligan impulsar reformas judiciales*. Hämtad 2 maj, 2016, från <http://lahora.gt/corrupcion-e-impunidad-obligan-impulsar-reformas-judiciales/>
- La Hora (2016, 3 maj). *Ejecutivo sugiere acciones de MP y CICIG en posible pacto de impunidad*. Hämtad 11 maj, 2016, från <http://lahora.gt/ejecutivo-sugiere-acciones-mp-cicig-posible-pacto-impunidad/>
- La Hora (2016, 4 maj). *Jefe de la CICIG insiste en un impuesto para la justicia*. Hämtad 11 maj, 2016, från <http://lahora.gt/jefe-la-cicig-insiste-impuesto-la-justicia/>
- La Hora (2016, 10 maj). *Un Consejo Judicial nuevo: La propuesta que debe fortalecer la justicia*. Hämtad 2 maj, 2016, från <http://lahora.gt/consejo-judicial-nuevo-la-propuesta-fortalecer-la-justicia/>
- U.S. Department of State. (2008). *2007 Country Reports on Human Rights Practices: Guatemala* [rapport]. Tillgänglig: <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2007/100641.htm>
- U.S. Department of State. (2016). *Country Reports on Human Rights Practices for 2015: Guatemala* [rapport]. Tillgänglig: https://www.justice.gov/sites/default/files/pages/attachments/2016/04/15/dos-hrr_2015_guatemala.pdf
- Världsbanken. (2016). *Worldwide Governance Indicators*. Tillgänglig: <http://data-bank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=worldwide-governance-indicators>

7.2 Sekundärkällor

- Badersten, B. & Gustavsson, J. (2010). *Vad är statsvetenskap? Om undran inför politiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Barker, R. (2001). *Legitimizing Identities*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bergström, G. & Boréus, K. (2012). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I: G. Bergström & K. Boréus (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Bjereld, U., Demker, M. & Hinnfors, J. (1999). Problematiska problem: om den vetenskapliga problemställningens plats i forskning och undervisning. *Statsvetenskaplig tidskrift* 102(4): 436-442.
- Boström, B. & Uhrwing, M. (1999). Enighet eller pluralism? *Statsvetenskaplig tidskrift* 102(3): 311-317.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. 4 uppl. New York: Oxford University Press.
- CICIG. (u.å.). *Mandate: Agreement to establish CICIG*. Hämtad 25 april, 2016, från <http://www.cicig.org/index.php?page=mandate>
- Council on Hemispheric Affairs. (2011, 10 maj). *Guatemala's Crippled Peace Process: A Look Back on the 1996 Peace Accords*. Hämtad 17 maj, 2016, från <http://www.coha.org/guatemalas-crippled-peace-process-a-look-back-on-the-1996-peace-accords/>
- Dahl, R. A. (1956). *A Preface to Democratic Theory*. Chicago: Chicago University Press.
- Della Porta, D. & Vannucci, A. (1999). *Corrupt Exchanges: Actors, Resources, and Mechanisms of Political Corruption*. New York: Aldine de Gruyter.
- Diamond, L. (2007). A Quarter-Century of Promoting Democracy. *Journal of Democracy* 18(4): 118-120.
- Entman, R. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication* 43(4): 51-58.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Fay, B. (1996). *Contemporary Philosophy of Social Science*. Oxford: Blackwell Publishing.

- Freedom House (2015b). *Guatemala. Freedom of the Press*. Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2015/guatemala>
- Gadamer, H.-G. (1989). *Förnuftet i vetenskapens tidsålder*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos.
- George, A. & Bennett, A. (2005). *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. Cambridge, Mass.:MIT-Press.
- Goodwin-Gill, G. S. (2006). *Free and Fair Elections*. Geneva: Inter-Parliamentary Union.
- Gutman, A. (1980). *Liberal Equality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hume, D. (1779). *Essays and treatises on several subjects, in two volumes. containing essays, moral, political and literary*. Okänd förlagsort.
- Jönsson, K., Jerneck A. & Arvidsson, M. (2011). *Politik och utveckling i en globaliserad värld*. Lund: Studentlitteratur.
- Kant, I. (1781/1787/2004). *Kritik av det rena förnuftet*. Göteborg: Daidalos.
- Kaufmann, D., Kraay, A. & Matruzzi, M. (2010). The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues. *World Bank Policy Research Paper No. 5430*. Tillgänglig:<http://elibrary.worldbank.org/doi/abs/10.1596/1813-9450-5430>
- Labov, W. & Waletzky, J. (1967). Narrative Analysis: Oral Versions of Personal Experience. *Essays on Verbal and Visual Arts, 12-45*. Seattle: University of Washington Press.
- Lafont, C. (2012). *Correctness and Legitimacy in the Discourse Theory of Law*. Oxford University Press.
- LAPOP. (2014). *AmericasBarometer 2015: Technical information*. Tillgänglig: http://datasets.americasbarometer.org/datasets/466616922Guatemala_Tech_Info_2014_W_112114.pdf
- Lewin, L. (2015). *Statsvetenskapens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lundquist, L. (2001). *Medborgardemokratin och eliterna*. Lund: Studentlitteratur.
- May, K. O. (1952). A Set of Independent, Necessary, and Sufficient Conditions for Simple Majority Decision. *Econometrica* 20(4): 680–684.

- Meagher, P. (2005). Anti-corruption agencies: Rhetoric Versus reality. *Journal Of Policy Reform* 8(1): 69-103.
- Northcote, M. T. (2012). Selecting criteria to evaluate qualitative research. *Education Papers and Journal Articles, Paper 38*. Hämtad 12 maj, 2016, från: http://research.avondale.edu.au/edu_papers/
- O'Donnell, G. (2007). The Perpetual Crises of Democracy. *Journal of Democracy* 188(1): 5-9.
- Olsen, J. P. (2006). Maybe It Is Time to Rediscover Bureaucracy. *Journal of Public Administration Research and Quality* 16(1): 1-24.
- Putnam, R. D. (1996). *Den fungerande demokratin: Medborgarandans rötter i Italien*. Stockholm: SNS Förlag.
- Quah, J. S. T. (1999). Comparing anti-corruption measures in Asian countries: lessons to be learnt. *Asian Review of Public Administration* 6(2): 71–90
- República de Guatemala. (u.å.). *Organismo Judicial*. Hämtad 11 maj, 2016, från http://www.oj.gob.gt/index.php?option=com_content&view=article&id=517&Itemid=280
- Rosanvallon, P. (2008). *Counter-Democracy: Politics in an Age of Distrust*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rothstein, B. & Kumlin, S. (2001). Demokrati, socialt kapital och förtroende. I: S. Holmberg & L. Weibull (red.), *Land du välsignade* [rapport]. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Rothstein, B. (2010). Den svaga staten. I: B. Rothstein (red.), *Politik som organisation*. (4:e uppl.) Stockholm: SNS Förlag.
- Rothstein, B. (2011). *The Quality of Government: Corruption, Social Trust and Inequality in International Perspective*. Chicago: University of Chicago Press.
- Schudson, M. (1995). *The Power of News*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Shah, A. (2005). Overview. I: A. Shah (red.), *Public Services Delivery*. Washington D.C.: World Bank.
- SIDA. (2009, 3 juni). *Utvecklingen i Guatemala*. Hämtad 18 maj, 2016, från: <http://www.sida.se/Svenska/Har-arbetar-vi/Latinamerika/Guatemala/Utvecklingen-i-Guatemala/>
- Strömberg, H. (2010). *Allmän förvaltningsrätt*. Malmö: Liber.

- Strömbäck, J. (2009). *Makt, medier och samhälle*. Kristianstad: SNS förlag.
- Tamyalew, A. (2010). *A Review of the Effectiveness of the Federal Ethics and Anti-Corruption Commission of Ethiopia*. [rapport] Brussels: European Commission. Tillgänglig: <https://www.acauthorities.org/casestudy/review-effectiveness-federal-ethics-and-anticorruption-commission-ethiopia>
- Teorell, J. (2010). Att mäta den offentliga förvaltningens legitimitet. I: B. Rothstein (red.), *Politik som organisation*. (4:e uppl.) Stockholm: SNS Förlag.
- Transparency International. (u.å.). *What is Corruption?* Hämtad 10 maj, 2016, från <http://www.transparency.org/what-is-corruption/>
- Tyler, T. R. (1994). Governing amid diversity: the effect of fair decision making procedures on the legitimacy of government. *Law & Society Review* 28: 809–831.
- Tyler, T. R. & Huo, Y. J. (2002). *Trust in the Law: Encouraging Public Cooperation with the Police and Courts*. Russel Sage Foundation Series on Trust 5. New York: Russel Sage Foundation.
- Tyler, T. R. (2006). *Why people obey the law*. Princeton: Princeton University Press.
- Vedung, E. (1998). Policy Instruments: Typologies and Theories. I: M. Bemelmans-Videc, R.C. Rist & E. Vedung (red.), *Carrots, Sticks & Sermons: Policy Instruments & Their Evaluation*. New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers.
- U.S. Department of State. (u.å.). *Appendix A: Notes on Preparation of Report*. Hämtad 12 maj 2016 från <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2012human-rightsreport/index.htm?year=2012#wrapper>
- Världsbanken. (2016). *Worldwide Governance Indicators*. Tillgänglig: <http://data.worldbank.org/data-catalog/worldwide-governance-indicators>
- Warren, M. E. (1999). Democratic Theory and Trust. I: Mark E. Warren (red.), *Democracy and Trust*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Washington Office on Latin America. (2015). *The International Commission Against Impunity in Guatemala: A WOLA Report on the CICIG Experience* [rapport]. Tillgänglig: http://www.wola.org/sites/default/files/Citizen%20Security/2015/WOLA_CICIG_ENG_FNL_extra%20page.pdf
- Weatherford, M. S. (1992). Measuring Political Legitimacy. *The American Political Science Review* 86(1). 149-166.

Weber, M. (1946). *From Max Weber: Essays in Sociology* (översättning H.H. Gerth & C.W. Mills). New York: Oxford University Press.

Weingast, B. R. (1993). Constitutions as Governance Structures - the Political Foundations of Secure Markets. *Journal of Institutional and Theoretical Economics* 149(1): 286-311.

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

7. Appendix

Appendix 1: Om Guatemala och CICIG

Guatemala har lidit svårt efter ett uppsplitande inbördeskrig där 200 000 människor dödade mellan åren 1960 och 1996. Civilbefolkningen utsattes för flera massakrer där främst urbefolkningen drabbades. Enligt FN:s sanningskommission låg statsmakten bakom 90 % av massakrerna (SIDA, 2009, 3 juni). Trots det går landet mot demokrati men en stor utmaning ligger i att stärka de svaga institutionerna. Exempelvis blir majoriteten av brotten aldrig lösta och den svaga rättsstaten har banat väg för omfattande narkotikasmuggling via Guatemala (ibid.).

Under inbördeskriget användes paramilitära grupper för att besegra oppositionen. Dessa grupper bröts inte upp efter fredsavtalet 1996 utan började istället infiltrera de statliga institutionerna för att ge sig själva straffrihet samtidigt som de kunde bedriva illegala affärsrörelser. Detta ledde till ett väldigt svagt judiciellt system som inte lyckades döma de skyldiga. Hot och våld var även vanligt förekommande mot dem som arbetade emot grupperna som även går under namnet CIACS (Cuerpos Ilegales y Aparatos Clandestinos de Seguridad)(WOLA, 2015: 5f).

2007 var straffriheten så hög att 98 % av brotten inte blev lösta. Guatemala bad då om hjälp från FN för att stärka rättssäkerheten och bli av med de korrupta tjänstemännen. Resultatet blev CICIG – en internationell åklagarmyndighet som framför allt samverkar med polisen och det judiciella systemet. Dess mål är att stärka Guatemalas rättssäkerhet. CICIG åtnjuter relativt stor självständighet i förhållande till den inhemska statsapparaten och har bland annat befogenheter att agera som en egen åklagarmyndighet genom att starta egna utredningar och väcka åtal. Dessa riktar främst in sig på de nyss nämnda illegala nätverken.

Det första CICIG gjorde var att sluta avtal med åklagarmyndigheten om att man skulle stötta varandra i målen mot CIACS. Samtidigt inrättades den specialiserade åklagarmyndigheten FECCI bestående av tre åklagarbyråer vars åklagare valdes ut och utbildades av CICIG. Man omstrukturerade även undersökningsenheten vilket gav bättre och effektivare metoder vid brottsplatsundersökningar vilket gjorde att bevisen blev starkare och man kunde koppla samman olika brott. Resultatet blev att fler mord blev uppkärlade och hela kriminella strukturer kunde knytas till varandra (WOLA, 2015: 10-12).

Det hör även till CICIG:s mandat att rekommendera lagar och nya metoder till rättsväsendet. Exempel på det är en telefonavlyssningslag som tidigare hade varit förbjudet. Tack vare att judiciella instanser fick tillgång till telefonavlyssningen kunde man samla mer material och få klara bevis för korruptionen. Informantbelöningar tryckte CICIG också igenom vilket är viktigt då en medlem i en kriminell grupp vet om att det alltid finns en väg ur den kriminella tillvaron genom att få frihet i utbyte mot information. WOLA (2015) menar dock att effektiviseringen av vittnesskyddet är den viktigaste reformen som CICIG har drivit igenom. Man tog här hjälp av det internationella samfundet genom att

låta colombianska och amerikanska åklagare som var specialiserade på vittnesskydd rekommendera och stötta deras omstrukturering. Man fick även hjälp av Holland, Spanien och Kanada som lät vittnena vistas där i väntan på rättegången. Denna omstrukturering var viktig eftersom vittnen till mord eller korruption vågar stiga fram då de vet att de inte behöver riskera livet. En annan viktig åtgärd som CICIG drivit igenom är att inrätta s.k. högriskdomstolar som samlar alla rättegångar som hotas av våld mot vittnen och tjänstemän. Med en mer centraliserad styrning kan man därför effektivisera skyddet för de utsatta och hotade (WOLA, 2015: 13f).

En väldigt uppseendeväckande befogenhet i CICIG:s mandat är att kommissionen får starta officiella utredningar mot de guatemalanska politiker som blockerar eller motarbetar CICIG:s arbete. De har aldrig gjort detta men de har heller inte dragit sig för att rekommendera de styrande att avsätta oärliga tjänstemän. Till exempel rekommenderade kommissionen att ett dussin åklagare från Högsta domstolen skulle avskedas. Ett annat är hur de fick bort den dåvarande riksåklagaren vilket banade väg för Claudia Paz y Paz, vars arbete som riksåklagare varit framgångsrikt i kampen mot korruptionen, men även i att åtala och döma tidigare krigsförbrytare från inbördeskriget (WOLA, 2015: 14f). CICIG har även vunnit erkännande genom sitt eget arbete med att undersöka och avslöja kriminella aktiviteter. Exempel som WOLA-rapporten tar upp är hur de bevisade att ett fängelses hela ledning stödde övergrepp mot fångar inom ett fängelse. Det rapporterades om flera taktiskt beställda mord som riktades mot fångar som ansågs kunna utgöra en risk för att starta uppror inom fängelset (WOLA, 2015: 11f).

Ett av de mest spektakulära fallen är mordet på advokaten Rodrigo Rosenberg 2009. Under hans begravning uppspelades en video i vilken Rosenberg framför kameran förklarade att han skulle bli mördad och att det var på order av landets president Álvaro Colom. Orsaken, enligt Rosenberg, var att hans mördade klient Marjorie Musa hade upptäckt bevis för korruption inom en lokal bank och därför blivit mördad. Av den anledningen var också Rosenbergs liv i fara eftersom han kände till korruptionen. Videon fick stor spridning och ledde till våldsamma protester mot president Colom. CICIG fick i uppdrag att undersöka fallet och kunde efterhand gripa flera inblandade personer.

Åtta månader senare lades utredningen fram och innehöll en minst sagt överraskande slutsats: det var Rosenberg själv som hade beställt mordet på sig själv och dagar innan spelat in videon där han anklagade presidenten. Bevisen som CICIG lade fram var avlyssningar och spårade telefonsamtal från Rosenbergs telefon som gjorde det möjligt att knyta ihop alla de inblandade personerna. Detta blev en känd världsnöhet men framförallt återställdes den politiska stabiliteten och legitimerade den valda presidentens styre (WOLA, 2015: 19f).

2015 gjorde dock CICIG det mest uppseendeväckande avslöjandet. Kommissionen avslöjade ett helt nätverk som förskingrade importtullar i tre Guatemalanska hamnar. Importföretag som ville undvika tull kunde ringa ett telefonnummer, sedermera känt som La Línea (sv. Linjen) för att förhandla fram ett avtal. Oftast slutade förhandlingarna med att importföretaget betalade 40 % utav den ordinarie tulltaxan till staten, 30 % till de som låg bakom La Línea och 30 % slapp man betala. 60 % försvann alltså från statens potentiella tull vilket enligt utredningen resulterat i 120 miljoner dollar i förlorade intäkter för staten. Det uppseendeväckande var att nätverket hade klara kopplingar till president Otto Pérez Molinas administration vilket gjorde att befolkningen krävde hans avgång. Dessa protester fortsatte under lång tid och i september 2015 lyfte kongressen immuniteten för

Molina och vicepresidenten Roxana Baldetti vilket gjorde att de kunde utredas och till slut tvingades avgå (WOLA, 2015: 22f).

Dessa utredningar och framgångsrika åtal har gjort att rättsapparaten kommer åt fler fall och de har lyckats avslöja oegentligheter högre upp i den politiska hierarkin. Det är dock viktigt att komma ihåg att CICIG:s huvuduppgift är att stärka Guatemalas inhemska institutioner och i längden rättssäkerheten i landet. För samtidigt som CICIG själva gjort spektakulära utredningar så måste också de nationella institutionerna bli stärkta av deras arbete. Ett stort bakslag var att riksåklagaren Claudia Paz y Paz tvingades avgå i förtid på grund av politiska påtryckningar och indirekt från utomstående intressenter. Nomineringskommittén tog inte en upp henne som möjlig kandidat till omvalet trots att hon hade den näst största erfarenheten bland kandidaterna (WOLA 19-21). Detta visar på att de kriminella grupperna fortsatt behåller ett starkt grepp om den guatemalanska rättsapparaten och ännu har möjlighet att avsätta obekväma ledare som försöker bekämpa dem.

CICIG kan beskrivas som en mekanism som skall samarbeta och ge expertis till de svaga juridiska institutionerna. När dessa stärkts är målet att statsapparaten legitimitet skall öka. CICIG:s mandat förlängs i tvåårsperioder och har hittills förlängts kontinuerligt. Frågan är när kommissionen är redo att lämna landet och låta den Guatemalanska rättsstaten klara sig själv. Det är alltså viktigt att CICIG inte tar över den nationella åklagarmyndighetens uppgifter utan att denna stärks så att den även på sikt kan agera rättvist, opartiskt och i längden legitimt.

Appendix 2: Guatemalas judiciella system

Institution	Förkortning	Ungefärlig svensk översättning
Corte Suprema de la Justicia	CSJ	Högsta domstolen
Tribunales de Apelaciones	-	Appellationsdomstolar
Juzgados de Primera Instancia	-	Förstainstansrätter
Juzgados de Paz	-	Fredsdomstolar
Corte de la Constitucionalidad	CC	Konstitutionsdomstolen
Ministerio Público	MP	Justitiekanslern
Procuraduría General de la Nación	PNG	Riksåklagaren
Procurador de los Derechos Humanos	PDH	Åklagaren för mänskliga rättigheter
Relaterade institutioner		
Comisión Internacional Contra la Impunidad en Guatemala	CICIG	Internationella kommissionen mot straffrihet i Guatemala

Källor: CICIG (u.å.); República de Guatemala (u.å.)

Appendix 3: LAPOP-statistik

LAPOP (u.å.) genomför på tvåårsbasis opinionsprojektet *The Americas Barometer* med utgångspunkt i ett representativt urval av Latinamerikanska länders befolkning. 2006 saknas detaljer om insamlingsförfarandet, men 2014 intervjuades 1506 personer mellan 1 april och 10 maj 2015 (LAPOP, 2014). Resultaten är statistiskt signifikanta på 95 %-nivån (ibid.). Nedan följer en redogörelse för en rad variabler knutna till legitimitet, exakt vilka frågor som ställts och värdenas fluktuationer över tid. De flesta variabler inkluderade svarsalternativ från 1 (mycket liten utsträckning) och 7 (mycket hög utsträckning). För att underlätta analysen slogs kategorierna ihop på följande vis i SPSS:

1-3 → låg utsträckning 4 → oförändrat/likgiltig 5-7 → hög utsträckning

Figur 4.1: Tillit till det judiciella systemet

I vilken utsträckning har Ni tillit till det judiciella systemet?
(¿Hasta qué punto tiene confianza en el sistema de justicia?)

	2006	2008	2010	2012	2014
Låg tillit	43,1	45,4	52,1	43,8	47,8
Likgiltig	26,3	19,8	17,8	25,5	21,5
Hög tillit	30,6	34,8	30,0	30,7	30,8

Figur 4.2: Tillit till att rättssystemet beivrar begångna brott

Om Ni blev utsatt för ett rån eller överfall, i vilken utsträckning litar Ni på att det judiciella systemet bestraffar den skyldige?
(Si usted fuera víctima de un robo o asalto, ¿cuánto confiaría que el sistema judicial castigue al culpable?)

	2006	2008	2010	2012	2014
Låg tillit	29,7	36,4	36,9	21,8	26,4
Likgiltig	62,6	55,1	48,9	65,1	59,8
Hög tillit	7,7	8,4	14,2	13,1	13,8

Figur 4.3: Tillit till att domstolar garanterar en rättvis rättegång

I vilken utsträckning tror Ni att Guatemalas domstolar garanterar en rättvis rättegång?
(¿Hasta qué punto cree usted que los tribunales de justicia de Guatemala garantizan un juicio justo?)

	2006	2008	2010	2012	2014
Låg tillit	31,2	46,3	50,6	43,7	50,6
Likgiltig	24,5	23,9	21,1	23,7	21,5
Hög tillit	44,3	29,8	28,3	32,6	28,0

Appendix 4: Kodningsexempel

Sökord i samband med artikelurval

Spanska	Svenska
Justicia	Rättvisa
Judicial	Judiciell
Ministerio Público	Justitiekansler
PNG	Riksåklagaren
Corte	Domstol
Tribunal	Tribunal
Seguridad legal	Rättssäkerhet
Impunidad	Straffrihet

Kodschema

Narrativanalytiskt begrepp	Exempel	Färgkodning
<i>Orientering</i>	Omnämnda aktörer	Justitiekanslern
<i>Komplicerande handling</i>	Problembeskrivningar	Straffrihet
<i>Utvärdering</i>	Orsaker	Korruption
- II -	Konsekvenser	Hopplöshet
<i>Coda</i>	Framtidsutblickar/möjligheter	Rättvisa

Att stärka rättvisan (La hora, 2007, 4 januari)

Det har alltid sagts att *Justitiekanslern* designades som ett instrument i straffrihetens intressen.

Att så är fallet bekräftas inte minst av statistik som vittnar om en avsaknad av resultat när det gäller myndighetens tillämpande av rättvisan för att beivra olika former av brott.

Åklagarmyndighetens *akilleshäl* är dess bristfälliga utredningskapacitet. Denna är intimt sammankopplat med *avsaknaden av resurser* och *kompentent personal* till att följa upp de dagligen inkommande anmälningarna samt att utreda den grova brottsligheten som ständigt plågar det guatemalanska samhället.

Med andra ord kan vi inte låtsas som om säkerhetsproblemet löser sig utan en effektiv *förvaltning* som agerar i linje med rättvisan. Alla andra utvägar skulle förnedra *staten*.

Klart står att det, mot bakgrund av den nuvarande lägesbilden och *medborgarnas desperation* inför denna, kan uppstå en frestelse att rikta udden mot allt och alla som ser ut att ha *förbindelser med olika former av kriminella nätverk*. Men vad ett samhälle behöver är *förvissning om att rättvisan tillämpas i linje med lagen*. Visshet om att den som begår ett brott verkligen ställs inför rätta.